

Diskurs hrvatskih online medija o inicijativi "Muževni budite" - mainstreaming konzervativnih ideja

Hanžek, Anamaria

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:097521>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-28**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Anamaria Hanžek

DISKURS HRVATSKIH ONLINE MEDIJA O INICIJATIVI "MUŽEVNI BUDITE"-
MAINSTREAMING KONZERVATIVNIH IDEJA

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

DISKURS HRVATSKIH ONLINE MEDIJA O INICIJATIVI „MUŽEVNI BUDITE“ -
MAINSTREAMING KONZERVATIVNIH IDEJA

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: doc. dr. sc. Dina Vozab

Studentica: Anamaria Hanžek

Zagreb

rujan, 2023.

Izjavljujem da sam diplomski rad Diskurs hrvatskih online medija o inicijativi „Muževni budite“ - *mainstreaming* konzervativnih ideja, koji sam predala na ocjenu mentorici doc. dr. sc. Dini Vozab, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Anamaria Hanžek

SADRŽAJ

POPIS ILUSTRACIJA	
1. UVOD.....	1
2. AKTIVIZAM ZA MUŠKA PRAVA	3
2.1. Ulazak u mainstream i online aktivizam za muška prava	5
2.2. Aktivizam za muška prava i radikalno desni društveni pokreti	7
2.3. Uloga rodnih politika u ideologiji i politici desnice.....	8
3. DJELOVANJE KONZERVATIVNIH UDRUGA U HRVATSKOJ	9
3.1. Muževni budite.....	12
4. MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O DRUŠTVENIM POKRETIMA	15
4.1. <i>Mainstreaming</i> krajnje desnih ideja	16
5. ISTRAŽIVANJU.....	19
5.1. Istraživačka pitanja, cilj i zadaća istraživanja	19
5.2. Jedinica analize i uzorak	20
5.3. Kriitička analiza diskursa kao metoda istraživanja	21
6. ANALIZA	24
6.1. Index.hr	24
6.2. Jutarnji.hr.....	26
6.3. 24sata.hr	28
6.4. Večernji.hr.....	29
6.5. Dnevno.hr.....	32
7. INTERPRETACIJA	34
7.1. Stavovi hrvatskih online medija o aktivizmu za muška prava	34
7.2. Mehanizmi <i>mainstreaminga</i> u izvještavanju o aktivizmu za muška prava.....	38
8. ZAKLJUČAK.....	40

POPIS LITERATURE	44
PRILOZI	48
Popis članaka s Index.hr	48
Popis članaka s Jutarnji.hr.....	50
Popis članaka s 24sata.hr	52
Popis članaka s Večernji.hr.....	54
Popis članaka s Dnevno.hr	56
SAŽETAK	57
SUMMARY	58

POPIS ILUSTRACIJA

Tablica 1: Stavovi hrvatskih online medija o aktivizmu za muška prava.....	35
--	----

1. UVOD

U subotu 1. listopada 2022. na Trgu bana Jelačića u Zagrebu okupila se skupina muškaraca. Kleknuli su i tako izmolili kronicu. Nesvakidašnji nastup uspješno je uhvatio pažnju javnosti i medija. U narednim mjesecima, u kojima su se muškarci nastavili okupljati svake prve subote u mjesecu, postalo je jasno da se radi o vrsti prosvjeda. Organizatori su članovi organizacije Muževni budite. Na svom portalu navode da je svrha okupljanja molitva za: „domovinu, mir i obraćenje hrvatskog naroda, muškarce – da postanu duhovni autoriteti u obitelji, predbračnu čistoću, čednost u odijevanju i ponašanju te za obnovu katoličkih brakova, prestanak pobačaja, svete, autentične i beskompromisne crkvene pastire i nova duhovna zvanja, duše u čistilištu i za osobne nakane“ (muzevnibudite.com, 2023).

Petričušić i dr. (2017) donose pregled svih konzervativnih udruga koje su bile relevantne u Hrvatskoj. Konzervativne građanske organizacije dio su hrvatske religijske desnice te „promoviraju tradicionalne ili katoličke vrijednosti, zalažu se za aktivnu građansku participaciju u društvu i politici, zagovaraju aktivizam „za život“ i protive se abortusu, tvrde da se pravo na sklapanje braka i osnivanje obitelji treba povjeriti samo jednom muškarcu i jednoj ženi, te negiraju autonomiju države da propisuje obrazovne programe koji se tiču osjetljivih pitanja kao što su kontracepcija, obrazovanje o rodnim ulogama i tako dalje“ (Petričušić i dr., 2017: 67).

Ciljevi organizacije Muževni budite velikim dijelom podudaraju se s ovom definicijom što ih čini konzervativnom građanskom udrugom na desnici. Konzervativne organizacije i pokreti u Hrvatskoj pojavili su se kao odgovor na društvenu liberalizaciju i političku modernizaciju poslije rata. Faktori koji su na njih utjecali su pregovori oko ulaska u Europsku uniju i uspjeh lijevo orijentiranih političkih stranki, a potiču ih desne i radikalne stranke i dijaspora koje implicitno podržava Katolička crkva (Čepo, 2017: 17).

Ono po čemu se Muževni budite ističe u hrvatskom kontekstu je eksplicitna fokusiranost na muškarce. Želja da prosvjeduju za mušku dobrobit u skladu je s globalno angažiranim aktivizmom za prava muškaraca. Aktivizam za prava muškaraca je protupokret (Dragiewicz, 2011: 13-14) koji se suprotstavlja napretku i ranijim društvenim promjenama (Elsen-Ziya i Bjørnholt, 2023: 214) koje su postigle ženske grupe. Muškarci pripadnici pokreta teže homosocijalnoj

zajednici, ali ne i homoseksualnosti, te povezivanju s drugim muškarcima (Allan, 2015: 25). Aktivizam za muška prava (u daljnjem tekstu AMP) potkategorija je radikalno desnih društvenih pokreta koji za cilj imaju vraćanje tradicionalnim vrijednostima (Rydgren, 2018: 23), a u djelovanju koriste elemente i ljevičarske i desničarske filozofije s populističkom retorikom (Caiani i Della Porta, 2018: 485).

Molitveni prosvjedi u organizaciji Muževni budite, prominentnih hrvatskih AMP, plodna su tema istraživanja ne samo zbog toga što su novi i neistraženi. Svjetska istraživanja AMP obično se bave internetskim zajednicama u kojima AMP djeluju. Nedostaje istraživanja grupa koje djeluju izvan internetskih zajednica, a s obzirom na hrvatski kontekst, nedostaje istraživanja o AMP općenito.

Jedan od načina da se radikalne teme u javnosti prestanu doimati ekstremnima i otvore put još radikalnijim idejama je *mainstreaming* (Brown i Mondon, 2021). *Mainstreaming* je postupna normalizacija neke teme. Kada se *mainstreaming* događa u medijima znači da ta tema doseže velik broj ljudi. Mehanizmi koje pritom koriste ovise o samoj temi i novinarskim izborima. Ako je tema, kao u ovom slučaju, radikalna, važno je istražiti kakav stav mediji prema njoj iskazuju. Kako bi ispitao stav medija prema idejama AMP te jesu li hrvatski mediji sudjelovali u *mainstreamingu* radikalnih ideja AMP, ovaj rad postavlja dva istraživačka pitanja:

1. Što diskurs koji su koristili hrvatski mediji u izvještavanju o djelovanju aktivista za muška prava iz organizacije Muževni budite govori o stavovima medija o radikalnim idejama na desnici?

2. Jesu li u izvještavanju hrvatskih online medija o organizaciji Muževni budite prisutni mehanizmi *mainstreaminga* i ako jesu, koji?

Metoda istraživanja bit će kritička analiza diskursa, metoda koja opisuje diskurzivne strukture da bi pokazala kako se diskurs oblikuje vezama moći i ideologija te da ima utjecaj na odnose, identitete, sustave vjerovanja i znanja (Fairclough, 1993:5). Za analizu diskursa poslužit će alati koje su definirali Machin i Mayr (2012), prosvjedna paradigma o kojoj govori McCurdy (2012) te mehanizmi *mainstreaminga* iz istraživanja o The Guardianu (Brown i Mondon, 2021). Jedinica analize je članak, a članci su s pet hrvatskih online medija: Index.hr, Jutarnji.hr, 24sata.hr, Večernji.hr i Dnevno.hr.

Rad počinje pregledom teorije koja se fokusira na aktivizam za muška prava. Prvi dio opisuje opću i globalnu situaciju. Drugi dio posvećen je objašnjavanju hrvatskog konteksta te izlaže sve poznato o djelovanju organizacije Muževni budite i stavlja ju u okvir AMP. Treći teoretski dio fokusira se na odnos medija i prosvjeda te objašnjava *mainstreaming*. Dio o samom istraživanju postavlja istraživačka pitanja, cilj i zadaću istraživanja, detaljno objašnjava odabir jedinica analize te objašnjava kritičku analizu diskursa kao metodu. Slijedi analiza, u kojoj se izlažu svi nalazi iz članaka, medij po medij. U interpretaciji nalaza primjenjuju se alati i mehanizmi kako bi se došlo do odgovora na istraživačka pitanja. Zaključak odnose konkretizira i stavlja u širi kontekst. Zaključak će ponuditi smjernice i pitanja za buduće radove.

2. AKTIVIZAM ZA MUŠKA PRAVA

Aktivisti za muška prava suvremena su potkategorija muških grupa. Muške grupe definirao je Kenneth Clatterbaugh (2018) i razlučio osam perspektiva iz kojih različite grupe polaze: konzervativci, profeministi, perspektiva za muška prava, produhovljeni, socijalisti, gej muškarci, Afroamerikanci i evanđelisti. Ono što svaku od tih perspektiva čini grupom je vlastita definicija maskuliniteta koje obilježavaju muškarce s obzirom na njihove identitete i životna iskustva. Primjerice, za homoseksualce ključni su osjećaj drugosti naspram hetero muškaraca i izazivanje samih definicija maskuliniteta i femininosti. S druge strane, te borbe ne zamaraju socijaliste za koje je maskulinitet ekonomski definiran. Clatterbaugh (2018) polazi iz vlastite, sjevernoameričke perspektive što može ograničiti spektar njegovih nalaza, no njegov rad daje uvid u postanak muških grupa i njihovo djelovanje u eri prije masovne upotrebe interneta. Uzročno-posljedične veze između prve tri kategorije posebno su relevantne.

Muške grupe iz konzervativne perspektive vjeruju u tradicionalnu dihotomiju između muških i ženskih uloga u društvu, a oni ekstremniji među njima zagovaraju i nepromjenjivu, biološku razliku između muškaraca i žena. Kao odgovor njima, 1970-ih pojavili su se profeministi (Clatterbaugh, 2018: 10). Za njih maskulinitet nije ni tradicionalno ni biološki određen, već se stvara i održava kroz muške privilegije i ugnjetavanje žena. Uz to, prepoznaju da tradicionalna maskulinitet može biti štetna i za same muškarce. Kasnih 70-ih, neki među njima počeli su sve

ozbiljnije shvaćati ugroženost muškaraca i stvorili perspektivu za muška prava. Došli su do zaključka kako principi tradicionalne maskuliniteta više štete muškarcima no ženama te da muškarci uopće nisu povlašteni na štetu žena. Pozivaju se na ženske pokrete koji su ženama dali nove mogućnosti, a muškarce za iste zakinuli. Clatterbaugh (2018: 11) napominje da, budući da je muška povlaštenost okosnica svake feminističke perspektive, ova perspektiva za muška prava je neopozivo antifeministička. Njihova agenda temelji se na novoj vrsti seksizma, usmjerenoj k muškarcima, i zalaže se za zaštitu muškaraca u poljima gdje smatraju da im se čini nepravda: razvod, skrbništvo nad djecom, kazneni progon nasilja u obitelji i seksualno uznemiravanje.

Produhovljene grupe potiču moderne muškarce da nastoje postići dublje razumijevanje ideala maskuliniteta kroz bratsko i ritualizirano povezivanje s drugim muškarcima. Evanđelisti se pak fokusiraju na obitelj i crkvu kao mjesta u kojima muškarci trebaju ponovno preuzeti vodstvo. Obje ove ideologije odražene su u suvremenim pokretima jer impliciraju mušku dominaciju i uspostavu tradicionalnih muških i ženskih uloga (Schmitz i Kazyak, 2016).

Susan Faludi je 1991. godine uzorak u kojem svako nastojanje feminizma za poboljšanjem prava žena dočeka protunapad da se taj napredak potkopa prepoznala kao kulturnu kontrareakciju (Dragiewicz, 2011: 2). Dragiewicz (2011: 13) piše kako, iako antifeminizam ima dugu povijest, prisvajanje etiketa grupa za muška prava i prava očeva relativno je nov fenomen. Grupe su rasle „u pukotinama između feminističkih napora da uključe muškarce u roditeljstvo i antifeminističkih napora da se ponovno uspostavi patrijarhalna nuklearna obitelj; takve grupe su prepakirale dugotrajne ideje o pravima očeva, nekad u progresivnom, a nekad u reakcionarnom tonu“ (Dragiewicz, 2011: 13-14).

U ranijem radu Dragiewicz (2008) se bavi retorikom grupa za prava očeva u analizi njihovih blogova, članaka i rasprava. Zaključila je da njihov diskurs otkriva središnju ulogu patrijarhata, spola i roda u njihovim nastojanjima. U sklopu toga objašnjava da patrijarhat nema konstantnu definiciju, već se ona mijenja s vremenom i u različitim kontekstima. Postoji razlika između obiteljskog patrijarhata, koji označava obiteljske strukture u kojima je muškarac glava obitelji, i društvenog patrijarhata, koji se referira na spolni i rodni sistem u kojem muškarci dominiraju nad ženama (Dragiewicz, 2008: 123). Patrijarhat je u tom kontekstu oblik društvene stratifikacije koji koristi razne društvene politike i prakse koje ratificiraju mušku moć i drže žene

podređenima muškarcima. Teorije o patrijarhatu u obzir uzimaju klasne i rasne privilegije jer svi muškarci i žene nemaju isti status i nemaju jednaku moć (Dragiewicz, 2008: 123).

Sadašnja antifeministička mobilizacija odvija se na dvije razine: političkoj, gdje se elite sukobljavaju s feminističkim pokretom, i na razini civilnog društva, gdje aktivisti pružaju otpor napretku koji je feministički pokret do sad postigao (Eslén-Ziya i Bjørnholt, 2023: 213). Političku razinu koriste politički i vjerski akteri u svom desnom populističkom diskursu, a na drugoj razini nalaze se antifeminističke skupine, kao što su AMP.

Aktivizam za muška prava je „protupokret koji karakterizira svjesni, kolektivni i organizirani pokušaj odupiranja ili poništavanja društvene promjene“ (Mottl 1980, prema Eslén-Ziya i Bjørnholt, 2023: 214). Oni služe interesima bijelih, heteroseksualnih muškaraca time što promiču tradicionalne, hegemonijske definicije maskuliniteta i feminiteta, a time i ponovnu uspostavu ili obranu patrijarhalnih rodnih odnosa. Utemeljeni su na bitkama za skrbništvo rastavljenih očeva u kojima su se predstavljali kao žrtve feminističkog pokreta, žalili se na visoke alimentacije i ulogu majki kao primarnih skrbnika (Eslén-Ziya i Bjørnholt, 2023: 215).

Jonathan A. Allan (2016: 25) pokret smatra reaktivnim i defenzivnim, što ga po definiciji čini politički slabim. Ono što kao defenzivan pokret brani su prava muškaraca. AMP predstavlja određeni tip muškarca koji teži homosocijalnoj zajednici i povezivanju s drugim muškarcima, ali ne i homoseksualnosti. Odnos takvog muškarca sa ženama je kompleksan jer su mu one, a naročito feministice, izvor svih tjeskoba. U pokret su većinski uključeni muškarci bijele rase i izražen je u Sjevernoj Americi i Sjedinjenim Američkim Državama. Središnja teza AMP-a je da je “nešto pošlo užasno po zlu, društvo je iznevjerilo dječake, a muškaraca nedostaje” (Allan, 2016: 28).

2.1. Ulazak u mainstream i online aktivizam za muška prava

U opću svijest šire javnosti AMP ušao je 2014. godine zahvaljujući pokretu *Gamergate* (O'Donnell, 2020: 655). Shodno tome, AMP ostali su iznimno aktivni u internetskim zajednicama.¹

¹ Aktiviste koji se okupljaju u internetskim zajednicama O'Donnell (2020: 655) svrstava pod pojam 'muškosfere'. Ona je „labavo definiran sveobuhvatni pojam koji obuhvaća mnoge različite podskupine aktivista za muška prava“ (O'Donnell, 2020: 655). Scmitz i Kazyak (2016: 2) pišu kako se 'muškosfera' sastoji od raznih internetskih stranica i

Ista mišljenja i argumente koriste AMP s različitim ciljevima sa svih strana svijeta i različitim društvenih konteksta. Stoga je ulazak AMP u mainstream bitna točka u povijesti pokreta koja uopće omogućuje prepoznavanje Muževni budite kao jednih od njih. Osim toga, ulazak u mainstream uz značajnu ulogu interneta značio je da su te ideje postale dostupne i ostalim ljudima pa je diskurs nekad rubnih skupina sada dio svakodnevnih razgovora online, ali i uživo.

Gaming zajednica često je primjer protuženskog prostora na internetu jer povezuje maskulinitet s tehnološkom stručnošću, a femininost uz nesposobnost (Schmitz i Kazyak, 2016: 3). Kao što naziv sugerira, *Gamergate* je rezultat tenzija unutar *gaming* zajednice na internetu. Igrači računalnih igrica, *gameri*, počeli su sve više vjerovati da tvrtke za igrice idu na ruku manjinskim skupinama, što uključuje i žene, umjesto da se fokusiraju na svoju najveću demografiju, heteroseksualne, bijele muškarce. Povlađivanje manjinama koje tako percipiraju pripisali su utjecaju feminizma i ljudima koji se zalažu za društvenu pravednost (O'Donnell, 2020: 655).

Gamergate je počeo kada je programerka igara Zoe Quinn pokušala napraviti igricu o depresiji, a neki muškarci iz zajednice izjavili su da za to nije kvalificirana jer je žena (O'Donnell, 2020: 656). Njen bivši partner uključio se u online napade i optužio je za nevjericu. Njegova objava rezultirala je optužbama od drugih pripadnika zajednice da Quinn dijeli seksualne usluge u zamjenu za pozitivne recenzije svojih igrica. Sukob se odrazio na ostale žene u zajednici pa se počelo sumnjati u njihovu etičnost. *Gamergateri*, kako O'Donnell (2020: 656) naziva muškarce u ovom primjeru, protivili su se promjenama i inkluzivnosti koje su bile novost u *gaming* zajednici za koje su govorili da su samo sredstvo postizanja političkih ciljeva feministica. Tu retoriku iskoristili su za napade putem online foruma na pojedine žene i feministkinje. O'Donnell (2020: 656) je zaključila da je *Gamergate* bio usredotočena, organizirana reakcija protiv feminizma, a uključivala je prijetnje silovanjem, smrću, masovnim ubojstvom i eksplozivima. Upozorava da se

blogova na kojima korisnici izražavaju ekstremističke, mizogine stavove koji krive žene, a naročito feministkinje, za opću propast društva. Najpoznatije od njih su *inceli*, muškarci u prisilnom celibatu, i *pickup* umjetnici, samoprozvani stručnjaci za zavođenje žena. U borbi za muškarce su i već spomenute grupe za prava očeva te zajednice za promicanje zdravlja muškaraca.

Gamergate i u produžetku, AMP ne smiju podcijeniti zbog prividne apsurdnosti njihove retorike. Kao posljedica, mnoge žene napustile su *gaming* zajednicu.

2.2. Aktivizam za muška prava i radikalno desni društveni pokreti

AMP se zbog podudarnih ideja i ciljeva može smatrati potkategorijom radikalno desnih² društvenih pokreta. Uokviren je kao protupokret (Mottl 1980, prema Eslen-Ziya i Bjørnholt, 2023: 214), što je uobičajeno za radikalno desne pokrete. Caiani i Della Porta (2018: 482) napominju kako je to riskantno jer može dovesti do zanemarivanja kompleksnosti takvih pokreta. S druge strane, okvir protupokreta pomaže u lakšem razumijevanju različitih podvrsta pokreta jer ukazuje na korištenje istih instrumenata i međusobnu imitaciju. Osim toga, empirijski ove pokrete nije lako smjestiti u tradicionalne političke kategorije jer „često kombiniraju elemente ljevičarske i desničarske filozofije s populističkim jezikom i retorikom“ (Caiani i Della Porta, 2018: 485).

Dosadašnja istraživanja radikalno desnih ideja fokusiraju se uglavnom na političke stranke, a manje na radikalno desne pokrete. Desnim strankama i pokretima zajednički je etnonacionalizam ukorijenjen u mitovima o prošlosti, etničkoj homogenosti i vraćanju tradicionalnim vrijednostima (Rydgren, 2018: 23). U srcu ideologije su zakon, red i obiteljske vrijednosti.

U svim zemljama tijekom modernizacije postoje ljudi, i na razini elite, i na razini šire javnosti, koji na pritiske prilagodbe odgovaraju rigidnošću i zatvorenošću. „U normalnim uvjetima ova su stajališta dio mainstrea, ali u vremenima ubrzanih promjena radikaliziraju ih desni pokreti ili stranke koji nude političke filozofije koje obećavaju uklanjanje pritisaka vizijama

² Značenje „radikalnosti“ se mijenja s ciljevima pojedinih radikalno desnih pokreta i rasponom ideja koje javnost prihvaća u danom trenutku. Kontekst ovog rada je AMP kao društveni protupokret. Eslen-Ziya i Bjørnholt (2023: 214) u istom kontekstu objašnjavaju da se o takvim protupokretima govori kao o „novoj desnici“, „neokonzervatizmu“ i „radikalnoj desnici“. Zbog manjka suvremenih politoloških radova koji bi postavili jasne granice među ideologijama s vrijednosnim preklapanjima, izazovno je smjestiti AMP u jednu kategoriju. Za usporedbu, Milardović (1987: 262-265) pravi razliku između tih pojmova. Neokonzervativizam je po ekonomskim pitanjima liberalan, dok u ostalim političkim i društvenim pitanjima zagovara tradicionalizam. Nova desnica bavi se kulturnim umjesto državnim pitanjima kao odgovor na neuspjeh tradicionalne desnice. Nova desnica se istovremeno udaljuje od radikalne ili ekstremističke desnice koje se povezuju s neonacizmom i neofašizmom. Uporaba „radikalno desnog“ u kontekstu AMP-a ne umanjuje današnji značaj ove podjele, no označitelj radikalnosti je nužan da bi se idejno odmakao od umjerene ili središnje desnice.

jednostavnijeg, boljeg društva: povratak na romantiziranu verziju nacije“, objašnjava Michael Minkenberg (2018: 524).

2.3. Uloga rodnih politika u ideologiji i politici desnice

Ideologije koje su u srži AMP-a ne koriste samo članovi civilnog društva, već i utjecajni politički akteri. Tako je 2019. godine glavni tajnik Ujedinjenih naroda António Guterres na Općoj skupštini UN-a izrazio zabrinutost zbog pokreta protivljenja ženskim pravima te istaknuo da svi trebaju „skretati pažnju na uznemirujuće zajedničko obilježje terorističkih napada i ekstremističkih ideologija: nasilnu mizoginiju počinitelaca“ (UN, 2019, prema Veljan i Čehajić Čampara, 2021: 1).

Veljan i Čehajić Čampara (2021: 1) polaze od argumenta da su rodne analize bitne za razumijevanje ekstremističkih grupa jer je to način da se razumije nedovoljno istraženo križanje roda i politike na krajnjoj desnici pa i da se ta pojava u konačnici promijeni. Na tragu autora čiji su radovi ranije obrađeni, a koji dominantno pišu iz sjevernoameričke i zapadnoeuropske perspektive, autorice su ustvrdile da je prevladavajući desničarski diskurs o muškoj ugroženosti pred rodnom ravnopравnosti doveo do „uspona novih oblika patrijarhata, obojenog nacionalizmom, antiimigrantskom retorikom i mizoginijom“ (Veljan i Čehajić Čampara, 2021: 1).

Graff i dr. (2019) žele dalje istražiti vezu između roda i, kako je nazivaju, globalne desnice. Tvrdе da je antagonizam prema feminizmu u središtu desne ideologije, ali i političke strategije, kojoj je cilj organizirati i ostvariti masovnu podršku. Na novu, populističku i globalnu desnicu Graff i dr. (2019: 541-542) gledaju kao na jako široki spektar trendova. Desničarski svjetonazor nije jedinstven politički pokret, no svima je zajednički globalni antifeminizam. On je pak antiteza transnacionalnom feminizmu koji zastupa jednakost rodova.

Joseph Ratzinger 1985. u svojoj knjizi govori o opasnostima feminizma i njegovog osnovnog cilja da muškarci i žene budu u potpunosti ravnopravni. Prema Gergorić (2020: 154) to je prva naznaka rata protiv roda. Rodne politike bitna su stavka na agendi desnih radikala. Antirodni pokret, koji je sada dio institucionalne političke arene, pod terminom „rodna ideologija“ sam je sebi stvorio jednog neprijatelja pred kojim šira javnost može ući u stanje moralne panike i mobilizirati se. Pritom se feministička i ostala progresivna nastojanja sputavaju.

Antirodni pokreti u istočnoj i jugoistočnoj Europi oslanjaju se na tri elementa: vjerovanje u prirodu čovjeka u skladu s kršćanskom doktrinom, pesimistični narativ o degeneričnom Zapadu, što podrazumijeva da su postsocijalističke države otporne na protukršćanske vrijednosti i, još važnije, sposobne ih obraniti, te na alarmantno shvaćanje globalne raspodjele moći u antirodnom pokretu gdje je diskurs o zdravlju i ljudskim pravima samo krinka neomarksističkih globalista (Gergorić, 2020: 155). Druga bitna stavka su aktivističke mreže, te Katolička crkva. Ona djeluje kroz savez vjerskih i politički desnih aktera koji se protive rodnim reformama u korist tradicionalnom shvaćanju rodnih odnosa.

3. DJELOVANJE KONZERVATIVNIH UDRUGA U HRVATSKOJ

Petričušić i dr. (2017: 67) kao početak konzervativne mobilizacije u Hrvatskoj navode udругu građana Glas roditelja za djecu (GROZD) 2006. godine koji su se protivili uvođenju spolnog odgoja u škole i zalagali za program baziran na apstinenciji i katoličkom viđenju obitelji, seksualnosti i rodnih uloga. Udruge koje su se nakon toga oformile mogu se opisati kao religijsko-političke jer koriste vjerske objekte za interese političke zajednice, a njihova ideologija krajnje je desna. Mobilizacija religijske desnice počela je 1970-ih u SAD-u kao odgovor na progresivne zakone, a zatim se proširila redom na zapadnu, središnju i istočnu Europu kao odgovor na sekularizaciju. Ideološki se vode s tri seta ideja: potrebom za očuvanjem tradicionalne obitelji, pravom na život i vjerskom slobodom (Petričušić i dr., 2017: 66-67). To je u skladu su s trendom na Balkanu gdje je sve više udruge za zaštitu obitelji i života od začeca (Veljan i Čehajić Čampara, 2021: 10).

Prema Petričušić i dr. (2017: 67) hrvatska religijska desnica sastoji se od desetak konzervativnih građanskih organizacija, a s obzirom na vrijeme njihovog istraživanja, sada je taj broj nešto veći. Organizacije „promoviraju tradicionalne ili katoličke vrijednosti, zalažu se za aktivnu građansku participaciju u društvu i politici, zagovaraju aktivizam „za život“ i protive se abortusu, tvrde da se pravo na sklapanje braka i osnivanje obitelji treba povjeriti samo jednom muškarcu i jednoj ženi, te negiraju autonomiju države da propisuje obrazovne programe koji se tiču osjetljivih pitanja kao što su kontracepcija, obrazovanje o rodnim ulogama i tako dalje“

(Petričušić i dr., 2017: 67). Prilike koje su kasnih 2000-ih i ranih 2010-ih u Hrvatskoj pospješile nastanak i djelovanje religijsko-desnih udruga su opće nepovjerenje u mainstream politiku, pogoršanje ekonomske situacije, široko rasprostranjena korupcija u zemlji i nepovjerenje u političke institucije (Petričušić i dr., 2017: 75). Čepo (2017: 17) proširuje hrvatski kontekst i objašnjava da su konzervativni društveni pokreti u Hrvatskoj odgovor na društvenu liberalizaciju i političku modernizaciju poslije rata. Dva katalizatora bili su pregovori oko ulaska u Europsku uniju i uspjeh stranaka lijevo od centra. Uz to, pokreti snagu vuku iz desnih i radikalnih stranaka te zajednice povratnika iz dijaspore koje implicitno podržava dominantna Katolička crkva.

Građanska udruga U ime obitelji 2013. godine, sa Željkom Markić na čelu, inicirala je referendum o braku s ciljem da u Ustav uđe da je brak zajednica muškarca i žene. Referendum je bio odgovor na namjeru tadašnje vladajuće centar-lijeve koalicije da zakonski uredi prava i obveze istospolnih partnera. Tvrdili su da se tradicionalne vrijednosti hrvatskog društva moraju sačuvati heteronormativnom definicijom obitelji. Podržale su je konzervativne političke stranke i Katolička crkva, a protivili su se vladajuća lijeva koalicija, liberalne društvene organizacije i većina hrvatskih medija (Petričušić i dr., 2017: 69). Za promociju svoje ideologije nisu u središte stavljali heteroseksualni brak, nego su za okvir cilja odabrali zaštitu obitelji. Iskoristili su emocije građana za mobilizaciju govoreći da je obitelj u opasnosti i da će djeca odgajana van heteroseksualne zajednice biti neprilagođena društvu i laka meta za zlostavljanje u školi.

Udruga U ime obitelji u svom cilju je i uspjela, osvojivši referendum sa 66 posto glasova, a njeni akteri postali su prominentni i dobili politički kapital i moć (Petričušić i dr., 2017: 62). Osim ranije navedenih prilika u državi, za uspjeh je bilo ključno ranije spuštanje referendumskog praga i sposobnost aktera udruge da to iskoristi. Petričušić i dr. (2017: 74) dodaju i da Ustavni sud nije raspravljao o ustavnosti referendumskog pitanja jer ga Hrvatski sabor to nije tražio. Vlada je ubrzo nakon donijela Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola, kojim su njihova prava uređena podjednako kao u braku, no bez tog naziva. Ipak, pobjeda U ime obitelji na referendumu dala je krila konzervativnim udrugama koje su nastavile nicati.

Udruge imaju višestruke ciljeve, ali se mogu kategorizirati. Na zaštitu braka i tradicionalne obitelji fokusiraju se, uz U ime obitelji, Udruga za promicanje obiteljskih vrijednosti „Blaženi Alojzije Stepinac“, Centar za prirodno planiranje obitelji, Obiteljsko obogaćivanje i Reforma – udruga za promicanje etike, morala, obiteljskih vrijednosti i ljudskih prava, koja se protivi

uvođenju spolnog odgoja u škole. Postoje udruge koje se bave obrazovanjem, poput Udruge za cjeloviti spolni odgoj TeenSTAR, čiji je cilj odgovorno seksualno ponašanje očuvanjem djevičanstva ili prestankom seksualnih aktivnosti, a član je međunarodne asocijacije „TeenSTAR“ International, te Centar za obnovu kulture koji želi obrazovati i obučiti buduće konzervativne vođe.

Većina njih podrazumijevano je i protiv pobačaja i za zaštitu života od začeca do smrti, uz GROZD, Vigilare i Hrvatsku za život. Nekoliko ih je u Hrvatskom savezu za život „CRO-VITA“ ili djeluju unutar krovne organizacije I ja sam bio embrij. I ja sam bio embrij uz „za život“ ideologiju, protivni se umjetnoj oplodnji te su udruge pod tom organizacijom poduzimale radnje protiv seksualnih i reproduktivnih prava koja su legalna u Hrvatskoj od 1970-ih (Petričušić i dr., 2017: 71). Za vrijeme Korizme 2014. godine proveden je pokret „40 dana za život“ čiji su članovi molili pred javnim bolnicama u kojima se vrši pobačaj, a koordinirala ih je Međunarodna ekumenska molitvena inicijativa za nerođeni život. Međutim, Ustavni sud 2017. odbio je zahtjev za promjenu zakona o pobačaju iz 70-ih. Od 2016. godine svakog svibnja održava se Hod za život pod koordinacijom Željke Markić.

Nekoliko katoličkih nevladinih organizacija 2010. osnovalo je stranku Hrvatski rast – HRAST. Pridružile su joj se marginalne konzervativne stranke, političari i intelektualci, a predsjednica je bila Željka Markić. Raspala se u manje od godine dana nakon raskola u stranci, ali je izrodila Hrast – Pokret za uspješnu Hrvatsku, s predsjednikom Ladislavom Ilčićem, koja je i dalje aktivna (Petričušić i dr., 2017: 68).

Udruga Vigilare, kojom predsjeda John Vice Batarelo, registrirana je kao udruga koja promiče građansku participaciju u građanskim i političkim sektorima društva i očuvanje dostojanstva i prava pojedinaca, obitelji i vrijednosti života. Posebno je zanimljiva jer je u Hrvatsku uvela novi oblik aktivizma. Vigilare se primarno bavi online aktivizmom potičući svoje članove da šalju mailove političarima i vođama institucija u kojima smatraju da se krše tradicionalne vrijednosti (Petričušić i dr., 2017: 67).

Valja spomenuti da unatoč trudu, referendum iz 2013. ostaje jedini uspješan. Nakon toga, 2015. godine, U ime obitelji registrirali su se kao stranka i neuspješno pokušali ući u Parlament. Njihova druga referendumska inicijativa, za biranje zastupnika imenom i prezimenom, je propala, a nije ju podržala ni Hrvatska demokratska zajednica, koja je podržala referendum o braku. Godine

2017. pokrenuta je građanska inicijativa Istina o Istanbulskoj, koja je htjela referendumom spriječiti ratifikaciju Istanbulske konvencije u Hrvatskoj.

3.1. Muževni budite

U lipnju 2022. godine u sklopu organizacije Muževni budite i udruge Hrvatska za život, grupa muškaraca prvi se put okupila i molila krunicu ispred zagrebačke katedrale za vrijeme konferencije katoličkih muškaraca (muzevnibudite.com, 2023). Međutim, pravu pozornost javnosti i medija privukli su tek prve subote u listopadu iste godine, kada su molitvu premjestili na Trg bana Josipa Jelačića i počeli stvarati novu mjesečnu rutinu. Unazad godinu dana, broj okupljenih raste, kao i broj gradova u kojima održavaju moljenje krunice.

Uz Zagreb, muškarci se okupljaju u Dubrovniku, Karlovcu, Osijeku, Slavonskom Brodu, Splitu, Šibeniku, Trogiru, Vinkovcima, Virovitici i Zadru (muzevnibudite.com, 2023). U Zagrebu ih predvode članovi bratstva „Vitezovi Bezgrešnog Srca Marijina“. Kako na svojoj stranici navode, mole za: „domovinu, mir i obraćenje hrvatskog naroda, muškarce – da postanu duhovni autoriteti u obitelji, predbračnu čistoću, čednost u odijevanju i ponašanju te za obnovu katoličkih brakova, prestanak pobačaja, svete, autentične i beskompromisne crkvene pastire i nova duhovna zvanja, duše u čistilištu i za osobne nakane“ (muzevnibudite.com, 2023). Ubrzo su se pojavili i protuprosvjedi, pa su muškarci koji mole krunicu obično popraćeni pripadnicima feminističkih udruga i građanima suprotnog mišljenja koji se okupljaju u isto vrijeme i na istom mjestu nasuprot njih.

Organizatori tvrde da nisu protiv žena, da se autoritet muškaraca za koji mole odnosi isključivo na duhovni aspekt, da je njihovo djelovanje u potpunosti apolitično, da ih lijevo-liberalni mediji krivo prikazuju i izvrću izjave, da ih nitko ne financira, te da nisu povezani niti s jednom katoličkom ili desnom udrugom (muzevnibudite.com, 2023).

Muškarci koji mole krunicu iz istovjetnih razloga nisu originalna hrvatska pojava, nego su dio šireg globalnog pokreta u zemljama koje su tradicionalno dominantno katoličke, a trenutno je na snazi jaka sekularizacija i prominentne su liberalne ideje. Od 2022. godine to se događa u Australiji, gdje su mnogi sudionici Hrvati koji tamo žive (Kenny, 2022), te u Irskoj (Burger, 2022).

Navode da se isto događa u SAD-u, Kanadi, Ujedinjenom Kraljevstvu, Francuskoj, Italiji, Libanonu, Peruu i Slovačkoj. Jedan od voditelja i organizatora Muževni budite je Krunoslav Puškar koji je rekao da je inicijativa „nastala na poticaj svih fotografija i videa koje smo mogli vidjeti posljednjih godina prvo iz Poljske, zatim iz Australije, a i iz drugih zemalja. Vidjeli smo mnoge muškarce na koljenima kako mole za obraćenje svog naroda, a i čitavog svijeta, i dugo smo imali u srcu taj poticaj da pokrenemo nešto takvo u Hrvatskoj“ (Duhaček, 2022).

Iako se sami predstavljaju kao politički neobojeni, pripadnici pokreta Muževni budite svojim postojanjem i djelovanjem pokazuju suprotno. U njihovom opisu nema riječi „aktivizam“, no njihove aktivnosti odgovaraju nekim definicijama AMP, primjerice Mottlovoj definiciji protupokreta koji je svjesni, kolektivni i organizirani pokušaj odupiranja ili poništavanja društvene promjene (Eslén-Ziya i Bjørnholt, 2023: 214). Pružaju otpor ne samo feminističkom napretku, nego i napretku koji je Hrvatska do sad postigla kao demokracija o čemu je diskutirano u prethodnom dijelu o pokretima koji su im utabali put. AMP su i jer teže homosocijalnoj zajednici koja podržava njihova uvjerenja., ali ne i homoseksualnosti (Allan, 2016: 27). Muževni budite izričito tvrde da nisu protiv žena što se inherentno kosi sa svime za što se zalažu. Imaju kompleksan odnos sa ženama jer ih ne puštaju u svoj prostor i u njima vide izvor mnogih problema (želja za kontrolom načina odijevanja žena i kontrolom ženske autonomije u vezi pobačaja), a istovremeno za primarni vizual koriste Djevicu Mariju.

Osim AMP, Muževni budite ima značajke još dvije muške grupe prema Clatterbaughu (1997). Produhovljeni su jer nastoje postići dublje razumijevanje ideala muževnosti kroz ritualizirano povezivanje s drugim muškarcima, a slični su evanđelistima jer su fokusirani na obitelj i religiju kao mjesta gdje muškarci trebaju postati vođe. Time inherentno impliciraju mušku dominaciju, uspostavu tradicionalnih muških i ženskih uloga (Schmitz i Kazyak, 2016) i patrijarhat (Dragiewicz, 2008).

Njihova ideologija odgovara generalnim postavkama radikalnijih struja na desnici, u čijoj su srži zakon, red i obiteljske vrijednosti (Rydgren, 2018), a u stvarnosti su im neprijatelji liberalizam i ljevica, o čemu sami govore kada se suprotstavljaju lijevo-liberalnim medijima (muzevnibudite.com, 2023). Muževni budite veoma su svjesni utjecaja medija i društvenih mreža što se vidi iz strateškog iskazivanja da odbijaju davati izjave određenim medijima. Da bi proširili

svoje redove aktivno koriste društvene mreže, konkretno Instagram i Facebook, a imaju i vlastite domene na kojima dijele vijesti i stavove, neovisno o *mainstream* medijima.

Betz (2018: 155) govori da je radikalnoj desnici lako širiti moralnu paniku kada je društvo nesigurno u sebe ili u procesu pomicanja granica, što se može opisati kao hrvatsko stanje. U doba modernizacije i napretka, postoje ljudi koji odgovaraju rigidnošću i zatvorenosti te nude viziju boljeg društva u čijem je središtu povratak na romantiziranu verziju nacije (Minkenberg, 2018: 254), koja u hrvatskom slučaju uključuje veliku važnost katoličkog nasljeđa.

Kako je ranije spomenuto, velika inspiracija Muževni budite su identična događanja u Poljskoj. Muškarci okupljeni u pokret Muška krunica počeli su izlaziti na trgove i moliti krunicu svake prve subote barem godinu dana ranije nego u Hrvatskoj (Golańska-Bault, 2022). No poljski kontekst mnogo je kompleksniji.

Između dva pokušaja potpune zabrane pobačaja posredstvom poljske vladajuće stranke Pravo i pravda³, 2016. i 2018., i popratnih protesta protiv tih pokušaja, 7. listopada 2017. oko milijun poljskih katolika ujedinilo se u molitvi na granicama države (Kotwas i Kubik, 2019: 435). U sklopu inicijative „Krunice na granice“ molili su za domovinu, Europu i povratak katolicizmu. Kotwas i Kubik (2019: 438) ovo nazivaju javnim ritualom koji je otkrio vrijednosti grupe, što su u ovom slučaju religioznost, intenzivni patriotizam, katolicizam pun rituala i vizuala. Katoličanstvo je bilo povijesno važno u Poljskoj, ali i u nedavnoj demokratizaciji države. Ista logika može se primijeniti na Muževni budite koji su sami uočili simboličku snagu krunice te počeli s njenom implementacijom u Hrvatskoj.

Kako tvrde Graff i dr. (2019: 550), u Poljskoj je malo ostalo od liberalne demokracije i njenih institucija, neovisnih sudova, slobode govora i neovisnih medija. “Rodni rat“ koji je počeo 2012. tome je utabao put jer, „kad desnica napadne pravnu državu, kada demonizira Europsku uniju, kad zapad opisuje kao korumpiran i u moralnoj propasti, to čini jako rodno obojeno. Feministi, LGBTQ aktivisti i nevladine udruge za ljudska prava koje ih podupiru oslikani su kao neprijatelji prirodno rodno konzervativnog naroda“ (Graff i dr., 2019: 550-551). Grzebalska i Petó

³ Zahvaljujući snažnoj antirodnoj kampanji, stvaranju moralne panike oko izbjegličke krize, općoj atmosferi anksioznosti u državi te političkoj polarizaciji, autoritarizam se učinio poželjnim te je na parlamentarnim izborima 2015. pobijedila je desno populistička stranka Pravo i pravda (Grzebalska i Petó, 2018: 166).

(2018: 167) takvo konstruiranje društvenog aktivizma, rodne ravnopravnosti i prava manjina kao kulturne ili moralne prijetnje smatraju izrazito opasnim. Ono omogućuje fundamentalističkim ili radikalnim akterima da aktiviraju svoje ekstremne ideje i politička rješenja te nukaju vladajuće stranke da zauzmu radikalnija stajališta i tako ih normaliziraju, kao što se u Poljskoj i dogodilo.

4. MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O DRUŠTVENIM POKRETIMA

Patrick McCurdy (2012: 244-245) definira *mainstream* medije kao javne i privatne medije koji su dostupni općoj javnosti u tisku, na radiju, televiziji i internetu unutar određenog medijskog okoliša. Mediji o svakom događaju izvještavaju koristeći neki medijski okvir koji ga stavlja u određenu perspektivu, a William Gamson (1989, prema McCurdy 2012: 246) tvrdi da okviri ne ovise isključivo o mediju, nego i političkim akterima koji imaju interese u tome kako priča izgleda. Na izvještavanje još utječu blizina, potencijal za konflikt, veličina, drama, senzacionalizam i prisutnost javnih ličnosti. Budući da mediji i održavaju i doprinose stvaranju javnog diskursa, a nemoguće je isključiti mogućnost ideološke pristranosti, načine na koje izvještavaju bitno je istraživati.

Vezom *mainstream* medija i društvenih pokreta istraživači medija počeli su se baviti kasnih šezdesetih godina prošlog stoljeća (McCurdy, 2012: 244). Halloran i dr. (1970, prema McCurdy, 2012: 245) zaključili su da je medijsko portretiranje antivijetnamskih protesta u Ujedinjenom Kraljevstvu bilo pod utjecajem i ograničeno dogovorima i praksama u novinarstvu. Protestna paradigma koju su potom razvili američki akademici nastoji razotkriti kakve rutine i uzorke koriste mediji u pokrivanju društvenih pokreta i protesta. Prema protestnoj paradigmi predodređeno je da će se o protestima govoriti negativno zbog praksi, konvencija i okvira inherentnih novinarstvu i medijskom sustavu. Negativni aspekti mogu biti nasilje, čudan izgled prosvjednika, teatralnost te zanemarivanje pitanja koja prosvjednici postavljaju.

Medijski utjecaj brzo su uočili akteri društvenih protesta te razvili strategije dobivanja pozornosti i pokušaja kontrole reprezentacije (McCurdy, 2012: 247). U tom kontekstu medijska reprezentacija postala je simboličko natjecanje gdje je medijska arena mjesto borbe više strana s različitim resursima, bilo da se radi o simboličkom, političkom ili ekonomskom kapitalu, da se

dogadaj predstavi kroz željeni okvir. Na natjecanje utječu strukturalna pravila medija i proces produkcije vijesti, dakle, vremenski pritisak, ciklusi i odabir vijesti. U tom odnosu, mediji uvijek drže prevagu nad društvenim pokretima, koji su neslužbeni i nestručni izvor informacija, jer mediji su ti koji mobiliziraju javnost šireći poruku dalje no što bi pokret sam mogao. Sama pojava u medijima potvrđuje postojanje pokreta, a medijski diskurs otvara pitanje za debatu i povećava moć pokreta.

Akteri pokreta svega su svjesni pa koriste dramaturške strategije poput spektakla i šoka da prometnu svoje ideje usred političkih prilika koje su stvorili drugi. U toku djelovanja, počinju koristiti medijske taktike poput priopćenja, konferencija, protesta i demonstracija. Taktika je i odbijanje komunikacije s medijima jer tako žele učiniti da javna debata zadrži umjerenost (McCurdy, 2012: 250).

4.1. *Mainstreaming* krajnje desnih ideja

Polazeći od teorije kultivacije, neki autori smatraju da mediji, a posebno televizija, doprinose fenomenu *mainstreaminga*, odnosno da učestalo praćenje medija smanjuje razlike u stavovima raznolikih skupina ljudi (Morgan i dr., 2015: 179). U medijima i politici *mainstreaming* također označuje prelazak rubnih ideja i tema u mainstream zbog načina i kvantitete kojima mainstream mediji izvještavaju o takvim idejama (Brown i Mondon, 2021).

Istovremeni uspon krajnje desnih političkih opcija i promjene mainstream medijskog okoliša imaju posljedice. Tehnološke inovacije, liberalizacija tržišta, utrka za publiku, natjecanje za oglašivače, logika zasnovana na tržištu i sadržaj baziran na *infotainmentu* pogodno su tlo za rast podrške populizmu. Postavljanjem agende mediji pomažu odlučiti da se govori o problemima na kojima radikalna desnica napreduje. Kao argument da mediji pomažu u stvaranju političkog okruženja koje pogoduje porastu radikalizma, Ellinas (2019: 392) navodi da se medije okrivljuje za stvaranje cinizma u javnosti i nepovjerenja u politiku time što negativno uokviruju suvremene politike. Medijski populizam generira potražnju za zabavnim, senzacionalističkim i dramaturškim politikama. Medijska pokrivenost je važna jer „postavlja pitanja o stupnju tolerancije koju bi društva trebala pokazati kada je riječ o često netolerantnim idejama desničarskih radikala i,

općenito, pitanja o granicama slobode izražavanja koju demokracije daju grupama i pojedincima“ (Ellinas, 2019: 390).

Osim na potencijalne glasače, agende i okviri utječu na ponašanje aktivista. Opseg i način izvještavanja o društvenim pokretima utječu na mobilizacijske taktike koje glavni akteri koriste. Mediji su moćni jer svojim radom mogu olakšati ili spriječiti daljnju mobilizaciju tako što pružaju informacije o reakcijama institucija i društvenih agenata, pa akteri imaju dojam o koristima i troškovima daljnjeg djelovanja (Ellinas, 2019: 393).

Većina dosadašnjih istraživanja bavi se ovim pitanjem na razini stranaka. Dokazano je da medijska vidljivost može ukloniti naslijeđenu stigmatu ekstremizma koju radikalno desne stranke nose i pomoći im da postanu ugledni politički akteri. Ellinas (2019: 395-396) navodi primjer iz 1984. kada se Jean-Marie Le Pen pojavio na francuskoj nacionalnoj televiziji i promijenio percepciju javnosti o svojoj političkoj opciji. Ipak, radikali obično krive mainstream medije da ih ignoriraju ili krivo prikazuju. S druge strane, kritičari krive medije da pokrivanjem radikalnih aktivnosti iste legitimiziraju i stavljaju na njih povećalo, a pritom ih ne drže odgovornima za aktivnosti.

Katy Brown i Aurelien Mondon (2021) uočili su odnos populizma i medija koji vodi do *mainstreaminga* krajnje desnice. Odlučili su pod povećalo uzeti studiju slučaja Guardianove istrage i serije 136 članaka na temu „Novi populizam“ iz 2018. godine. Guardian je zanimalo tko su novi populist, odakle im moć i što rade na vlasti. Ideološki, Guardian polazi iz liberalne, centar- lijeve pozicije i nije mu u interesu promicati populizam. Cilj Browninog i Mondonovog (2021: 280) istraživanja bio je istražiti kako se populizam naglašava u diskursu o elitama i koje posljedice ima. Nalaze su podijelili u tri skupine mehanizama *mainstreaminga*.

Činjenica da je Guardian napisao 136 članaka na temu autorima je značila da je Guardian za *mainstreaming* koristio postavljanje agende. Pritom su problematični bili aspekti populizma na koje su se odlučili fokusirati. Primjerice, naslovom uvodnog članka, „Why is populism all the rage?“, Guardian je sugerirao da je populizam lako definirati i da je u trendu (Brown i Mondon, 2021: 283). S postavljanjem agende povezuju defleksiju (skretanje) u izvještavanju. Defleksija se odnosi na to što su Guardianovi članci skretali pozornost s odgovornosti elita i bijelu radničku klasu portretirali kao potporu populizmu koja je odgovorna za populistički val. Prema Brown i Mondon (2021: 284) skretanje pažnje na bijelu radničku klasu podijelilo ih je duž rasnih identiteta,

a takvo izvještavanje dodatno je odvučlo pažnju „od bavljenja strukturalnim problemima i nejednakostima, uključujući rasizam.“

Brown i Mondon (2021: 285) zatim navode eufemizaciju i trivijalizaciju kao mehanizme *mainstreaminga* koji populističkoj krajnjoj desnici mogu pomoći rekonstruirati i destigmatizirati svoju sliku u javnosti. Korištenje eufemizama znači da je jedan izraz bio zamijenjen drugim kako bi se ublažio značaj prvog izraza. Guardian je to činio kada je populizam postao eufemizam za rasizam, na primjer, jedan od članaka je krajnje desnu političku stranku Alternativa za Njemačku opisao kao antiimigrantske populiste (Brown i Mondon, 2021: 286). Trivijalizacija populizma događala se kada je Guardian populizam koristio kao atribut uz nepovezane teme kao što su kazalište, nogomet ili umjetnost, te kada je populizam opisivao kao „lepršavi“, „progresivni“ ili „užegli“ (Brown i Mondon, 2021: 286). Populizam se zbog toga čini trivijalnim, odnosno banalnim i bezopasnim.

Posljednji mehanizam je pojačanje. Guardian je sudjelovao u jačanju krajnje desnice time što se u seriji članaka o populizmu fokusirao na daleku desnicu. Jedan od primjera je pokrivanje slučaja Stevea Bannona, saveznika Donalda Trumpa, da uđe u europsku politiku. U Guardianu je dobio četiri članka uključujući i intervju u kojem je Bannon dobio priliku jasno izraziti svoje ideje. Brown i Mondon (2021: 289) smatraju da takvo izvještavanje utabava put za legitimizaciju grupa i ideja s kojima je Bannon povezan, odnosno njihovo jačanje.

Slučaj Guardianu nudi primjere mogućih mehanizama *mainstreaminga* u novinarskim tekstovima. Također, pokazuje kako mehanizmi nisu predodređeni, nego ovise o prirodi teme koja se obrađuje te kontekstu u kojem su tekstovi nastali. Ovdje je na *mainstreaming* krajnje desnice utjecala želja za jednostavnim objašnjenjem kompleksnog populizma.

Omiljeno ime kada treba dati primjer populističkih krajnje radikalnih ideja je ono Donalda Trumpa, prvog američkog demokratski izabranog krajnje desnog političara za predsjednika, ali i prvog predsjednika izbačenog iz ureda. O tome piše Cas Mudde (2022: 102) jer smatra da je upravo Trump imao velik utjecaj na širenje krajnje desnih ideja u i van SAD-a, a to mu je pošlo za rukom uporabom populističkog govora i posljedičnog dobivanja medijske pažnje. Mudde (2022: 104) tvrdi da su na *mainstreaming* i normalizaciju krajnje desnice utjecale spore strukturalne transformacije i brzi politički šokovi, točnije 9/11, Velika Recesija 2007. – 2009. i migrantska kriza. Krajnje desne stranke su uslijed svega postale podobne za koaliranje, pojavili su se krajnje

desni portali, a mainstream mediji sve više su pisali o desnim idejama i razgovarali s desnim političarima. Konačna posljedica *mainstreaminga* krajnje desnih ideja postaje radikalizacija radikalne desnice. Ona se dogodi tako što se nekoć radikalni stavovi normaliziraju zahvaljujući prethodno opisanim procesima i akterima, pa radikalna desnica mora otići još dalje da bi ostala radikalna. Danas to znači ulazak ideja neofašizma, antisemitizma i rasizma u mainstream.

5. ISTRAŽIVANJU

Ovaj rad ispitat će kako hrvatski online mediji pišu o djelovanju organizacije Muževni budite. Subotnje molitve nova su pojava i samim time još uvijek neistražena. Hrvatski mediji izvještavali su o pokretima čije ideologije spadaju u istu kategoriju, no istraživači medija tim odnosom nisu se pretjerano bavili. Štoviše, Gergorić (2021: 161) ističe da kada se radi o radikalnim idejama na desnici, dosad je globalno fokus istraživača bio na radikalno desnim političkim akterima, a analiza izvaninstitucionalnih aktera nedostaje. Budući da su Muževni budite aktualni i aktivni, istraživanje o tome kako o njima izvještavaju mediji ima potencijal opisati odnos medija i radikalno desnih ideja u stvarnom vremenu, u čemu je najveći znanstveni doprinos ovog rada. Taj odnos gledat će se kroz prizmu *mainstreaminga*, medijskog fenomena koji radikalne ideje publici može približiti do točke gdje se one više ne doimaju radikalnima. Za analizu i interpretaciju koristit će se kvalitativna metoda kritičke analize diskursa.

5.1. Istraživačka pitanja, cilj i zadaća istraživanja

Za potrebe istraživanja u ovom diplomskom radu postavljena su sljedeća istraživačka pitanja:

1. Što diskurs koji su koristili hrvatski mediji u izvještavanju o djelovanju aktivista za muška prava iz organizacije Muževni budite govori o stavovima medija o radikalnim idejama na desnici?

2. Jesu li u izvještavanju hrvatskih online medija o organizaciji Muževni budite prisutni mehanizmi *mainstreaminga* i ako jesu, koji?

Postavljena pitanja diktiraju specifične ciljeve istraživanja. Prvi cilj je saznati postoji li u medijskom izvještavanju o Muževni budite slaganje, pristranost ili naklonost bilo kojem dijelu ideološkog spektra te kako se mediji prema tome razlikuju ili su slični. Drugi cilj je saznati upućuje li jezik koji mediji koriste da su radikalne ideje postale dio *mainstreama*. Zadaća istraživanja je kritičkom analizom diskursa hrvatskih online medija o djelovanju Muževni budite saznati kakav je odnos hrvatskih medija prema radikalnim idejama.

5.2. Jedinica analize i uzorak

Jedinice analize bit će članci s pet hrvatskih online medijskih izvora: Index.hr, 24sata.hr, Jutarnji.hr, Večernji.hr i Dnevno.hr. Prema Reutersovom izvještaju o digitalnim publikama vijesti u Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2021. godine, online izdanja dnevnih novina drugi su, a internetski portali treći najpopularniji izvori vijesti, nakon televizije (Peruško i Vozab, 2021: 16). Prema izvještaju za 2022. godinu online mediji su najveći izvor vijesti (Peruško, 2022: 71). Zbog toga i zbog optimalne dostupnosti za ovo istraživanje odabrani su online mediji.

Konkretni mediji izabrani su iz dva razloga. Prvo, svih pet nalazi se u Reutersovih top deset najčitanijih online medija. Index.hr prednjači s 56 posto, slijedi 24sata.hr s 49 posto, pa Jutarnji.hr s 39 posto, Večernji.hr s 29 posto i Dnevno.hr s 19 posto dosega među čitateljima (Peruško, 2022: 71). Drugi razlog je spektar ideologija koji ovi mediji pružaju. Sami mediji u Hrvatskoj rijetko se eksplicitno pozicioniraju uz stranke i političke ideologije, no o tome govore njihove publike. Čitatelji Indexa i Jutarnjeg smatraju se prilično lijevima, čitatelji 24 sata uglavnom se smatraju centrom, čitatelji Večernjeg su orijentirani bliže desnici, a čitatelji Dnevnog orijentiraju se izrazito desno (Peruško i Vozab, 2021: 22). Vremenski okvir postavlja se od 18. lipnja 2022. godine, kad sama organizacija Muževni budite smješta prvu javnu molitvu, do 30. lipnja 2023. godine. Veći fokus bit će na člancima nakon listopada 2022. godine, kada je krenula konkretna akcija moljenja krunice prve subote u mjesecu, a mediji su počeli više pisati.

Za prikupljanje članaka koristit će se program TakeLab Retirever.⁴ Izazov kod prikupljanja članaka je što jednostavna internetska pretraga i tražilice implementirane u same stranice medija

⁴ <https://retriever.takelab.fer.hr/>

nisu dovoljno sofisticirani i ne nude jasan pregled članaka. TakeLab Retirever je program razvijen na Fakultetu strojarstva i računarstva u Zagrebu, te je još u razvoju. Kao takav ima manjkavosti, a najveća je što nije moguće računati na to da će u njemu biti dostupni svi članci na temu istraživanja. Prednosti su što je prikaz članaka pregledan i lako je baratati filtrima pretraživanja. Za precizniji odabir relevantnih članaka ipak će poslužiti ručna filtracija članaka s TakeLaba.

U pretrazi će se koristiti „klečavci“ i „molitelji“, dva naziva koja hrvatski mediji zapaženo koriste u izvještavanju o temi, a na TakeLabu daju najviše rezultata. Analiza će obuhvatiti primarno članke koji su izvještaji s događaja, odnosno molitvenih okupljanja. Analiza neće obuhvatiti članke koji se ponavljaju, članke koji su samo prijenos vijesti iz drugih medija bez originalnog doprinosa, članke gdje se tema spominje usputno, komentare i kolumne koji su kao novinarski žanr pristrani i izražavaju mišljenja autora, te nedostupne *premium* članke. Prikupljanjem i filtracijom članaka, ukupno je 72 članka odabrano za uzorak istraživanja. Šesnaest članaka objavljeno je na portalu Index.hr, 15 na portalima Jutarnji.hr i 24sata.hr, 19 članaka na portalu Večernji.hr, a sedam članaka na Dnevno.hr.

5.3. Kritička analiza diskursa kao metoda istraživanja

Kritička analiza diskursa ima osnove u sociološkim i filozofskim djelima Jürgena Habermasa, Pierrea Bourdieua i Michela Foucaulta (Vuković, 2014: 98). Preteča joj je kritička lingvistika nastala 1970-ih koja u analizi jezika naglašava značaj društvenog konteksta. Utemeljiteljem se smatra Norman Fairclough koji je tvrdio da se jezik stalno mijenja u skladu s društvenim i kulturalnim promjenama što treba imati na umu kada ga se analizira (Fairclough, 1993: 5). Prema njemu, kritička analiza diskursa opisuje diskurzivne prakse, pokazuje kako se diskurs oblikuje vezama moći i ideologija te kako ima konstruktivne efekte na identitete, odnose i sustave vjerovanja i znanja.

Od koristi su Van Dijkova (2011: 394) razmišljanja o ideološkoj analizi diskursa, koja se odnosi na „identifikaciju i interpretaciju diskurzivnih struktura i strategija koji izražavaju i reproduciraju ideologije grupe“. Diskurzivne strukture otkrivaju prikrivene ideologije samo djelomično te se u obzir mora uzeti utjecaj drugih neideoloških ograničenja određenih aktualnim

kontekstom (Van Dijk, 2011: 387). Moguće je da ideologije nisu izražene u diskursu ili da su indirektne. Osim toga, ideologije mogu djelovati apstraktno. U tom smislu je bolje govoriti o stavovima, skupovima vjerovanja o konkretnim društvenim temama, poput pobačaja ili imigracije, a koji su bazirani na ideologijama (Van Dijk, 2011: 389). Tako definirane stavove lakše je primijeniti u analizi diskursa koja se bavi pristranošću sudionika diskursa.

David Machin i Andrea Mayr (2012) objedinjuju postignuća dotadašnjih autora i prilagođavaju kritičku analizu diskursa analizi medijskih tekstova. Njih zanima kako autori koriste jezik i gramatiku da bi stvorili značenja te ponukali ljude da misle na određen način, pa čak i manipuliraju publikom. Definirali su alate koje koriste autori medijskih tekstova, a mogu se izučavati u sklopu kritičke analize diskursa.

Jezik nije samo način za opisivanje svijeta, nego autori uporabom određenih riječi otkrivaju što misle da svijet jest. U medijima svaki takav odabir je politički i ideološki te oblikuje reprezentaciju ljudi i događaja. Autor time može manipulirati pa kritička analiza diskursa za cilj postavlja razotkriti skrivene ideologije. Diskurs u ovom kontekstu nadilazi gramatiku i semiotiku. On govori o jeziku u pravom kontekstu uporabe i bilježi što se događa kada su određene jezične forme u uporabi u različitim društvenim, političkim i kulturnim arenama. Foucault diskurse naziva „modelima svijeta“ (Machin i Mayr, 2012: 20). Fairclough i Ruth Wodak spoznaju proširuju shvaćanjem da taj odnos nije jednosmjern, već kako svijet oblikuje diskurse, tako diskursi oblikuju svijet.

Medijski tekstovi obično imaju aktere ili sudionike događaja. Oni daju izjave koje novinari zatim prenose. Glagoli koje novinari koriste da bi prenijeli njihov govor otkrivaju kako su aktere doživjeli ili kako žele da ih javnost doživi. Caldas Coulthard (prema Machin i Mayr, 2012) podijelio je glagole na: neutralne, čija prekomjerna uporaba može depersonalizirati aktere, metapropozicijske, koji otkrivaju autorovu interpretaciju govornika, metalingvističke, koji specificiraju govornika, opisne, koji kategoriziraju interakciju, i transkriptne, koji označuju razvoj diskursa ili povezuju citat s drugim dijelom teksta. Razumijevanje ove podjele omogućuje autoru da govornika predstave kao više ili manje autoritativnog ili legitimnog (Machin i Mayr, 2012: 59).

Važno je i kako autori tekstova odabiru predstaviti ljude. Nije isto osobu predstaviti specifično imenom i prezimenom ili za to odabrati neku od njenih karakteristika poput vjere, nacionalnosti ili drugog klasifikatora koji ga smješta u grupu (Machin i Mayr, 2012: 79). Osobu

se može predstaviti kao individuu ili kao dio kolektiva, pri čemu individue dobivaju više empatije. Pojedinaac može biti predstavljen po funkciji ili tituli, a može biti i objektiviziran smanjivanjem na površni opis. Novinari često koriste anonimnost da predstave aktere pri čemu se podrazumijeva da publika ima povjerenja u legitimnost izvora. Sudionici mogu biti kvantificirani i tretirani kao statistika što može biti radi veće objektivnosti ili prikrivanja konkretnog broja. Uporaba zamjenica u smislu podjele na „nas i njih“ otkriva razne oblike netrpeljivosti u društvu. Bitno je zamijetiti kada je akter potisnut i nedostaje iz priče.

Osim imenicama, ljudi mogu biti predstavljeni glagolima. Machin i Mayr (2012: 104) to nazivaju tranzitivnošću, odnosno studijom onoga što ljudi rade, tko što radi kome, te tko je subjekt a tko objekt rečenice. Ponovno je važno iščitati ono što je implicitno, na primjer uporabu pasiva umjesto aktiva radi umanjivanja dojma. Autori imenuju nekoliko glagolskih procesa: materijalni, koji predstavljaju konkretne akcije s posljedicama, mentalni, odnosno procesi osjećanja, bihevioralni, koji se odnose na psihološka ili fizička ponašanja, verbalni, glagol „reći“ i njegovi sinonimi, odnosni, koji kodiraju značenja stanja jedne stvari u odnosu na druge, te egzistencijalni, koji govore o postojanju ili zbivanju nečeg. Bitno je kako su akcije pozicionirane u rečenici u odnosu jedna na drugu, a posebna pozornost treba se obratiti na generalizirane i nespecifične radnje.

Glagolske procese moguće je zamijeniti imeničnim konstrukcijama pri čemu se stvaraju nejasnoće oko odgovornosti i okolnosti događaja. U istu kategoriju spada i uporaba pretpostavki, to jest, onih elemenata o kojima publika ne treba svjesno razmišljati da bi razumjela implicitnu poruku. Nadalje, medijski tekstovi bogati su retoričkim tropima. Najučestalija je metafora jer je jedan od glavnih načina organiziranja iskustva. Uz nju su hiperbola, personifikacija, metonimija i sinegdoha. Nešto apstraktniji alati su modalnost i izbjegavanje. Modalnost je sustav kojim se ljudi služe da kontroliraju koliko čvrsto ostaju vezani uz ideju, a izbjegavanje je strateška dvosmislenost s ciljem izbjegavanja obveze.

Kritičari kritičke analize diskursa ističu da je ona više interpretacija nego analiza teksta, da ignorira čitatelje i ne obraća pozornost na produkciju teksta, da nije dovoljno kognitivna, da je suviše selektivna, pristrana i kvalitativna te da je preambiciozna u potrazi za društvenom promjenom (Machin i Mayr, 2012: 208).

Kritička analiza diskursa obično se koristi za analizu malog broja tekstova koji se detaljno izučavaju, što se može pokazati izazovnim u ovom istraživanju. Međutim, zbog toga što kritička analiza diskursa nije jedinstvena metoda, već široko adaptabilna, te zbog svog interesa da otkrije kako jezik producira i reproducira vrijednosti, adekvatan je izbor za ovu svrhu. Drugi izazov vezan za metodu je što je literatura o kritičkoj analizi diskursa vezana za engleski jezik. Podjele i primjeri iz literature zato pružaju okvirne smjernice za raspoznavanje jezičnih struktura.

6. ANALIZA

6.1. Index.hr

Pet dana nakon konferencije „Budi muškarac“ u Zagrebu, u sklopu koje su muškarci prvi put molili krunicu, doduše ispred katedrale, Index.hr objavio je o tome članak. Autor članka sudionike naziva „katoličkim muškarcima“ pod navodnicima. Budući da se ne radi o citatu, uporaba navodnika ovdje upućuje na preispitivanje identiteta kojim se sudionici opisuju. Članak nije izvještaj s događaja, već je napravljen retroaktivno, nakon što je događaj dobio pozornost online. Molitva krunice ovdje se spominje kao tek jedna od aktivnosti s panela. Muževni budite nazvani su „ekipom“, neformalnim izrazom, umjesto organizacijom ili pokretom, što ih portretira kao manje legitimne. Članak uglavnom prenosi kritične Facebook komentare na plakat događaja.

Prvi članci koji govore o organiziranim subotnjim molitvama su iz prosinca. Sam naziv „klečavci“ insinuira pogrdnost. Prvi članak iz prosinca sastoji se od objedinjenih informacija o poznatim sudionicima i organizatorima, organizacijama i njihovom financiranju. U prosincu se odvio treći susret na Trgu. Index.hr koristi odnosni glagolski proces govoreći da su „klečavci“ „izazvali velik interes javnosti“. Muževni budite nazivaju „kontroverznom katoličkom inicijativom“, a prominentno lice pokreta, Johna Vicu Batarela, opisuju kao „fanatičnog katolika“. Katolik je ovdje dio identiteta subjekta, a fanatični je pridjev koji signalizira da je taj identitet otišao u krajnost. Već tada se može govoriti o izvještavanju u skladu s prosvjednom paradigmom jer Index implicira da su „klečavci“ čudni i nepoželjni.

Siječanjski članak počinje utvrđivanjem da se radi o četvrtom susretu. Aktivisti su opisani kao „ekstremni katolici“. U veljači Index.hr kaže da se prosvjed „opet“ događa, ali paralelno se počinju događati protuprosvjedi pa se u pisanju fokusiraju na njih i njihove izjave. Upotrebljavaju i sintagmu „proteklih mjeseci“ da neodređeno smjeste trajanje molitvi. Muževni budite nazivaju „klečavačkom organizacijom“. Kada su pisali o biskupu koji je „prozivao“ organizaciju, činili su to s blagim čuđenjem i nesigurnošću („čini se da se pojavio“).

Ožujkska molitva događa se „već šesti put“ iz čega je vidljivo čuđenje nad tolikom ustrajnosti. U ožujku na Index.hr dolazi prvi članak koji je detaljni izvještaj s događaja. Autor opisuje atmosferu, pristizanje sudionika („ukazali su se muškarci“) i razvoj događaja tijekom cijelog zbivanja („kleknu na svoje spužvice“). Ovdje je evidentna veća kreativna sloboda autora, ali bez direktnog komentiranja događaja. Glagol „ukazati“ veže se uz ukazanje religijskih figura što autor koristi ironično s obzirom na svrhu okupljanja. „Kleknu na svoje spužvice“ iskorišteno je kako bi se omalovažili sudionici. Autor govori da oni „Klečeći mole za točno određene, kako to zovu, nakane“, pri čemu umanjuje ozbiljnost ciljeva, odnosno ciljevi se trivijaliziraju. Samoreferencijalno se osvrće na naziv za sudionike o kojima kaže da su „klečavci ili klečatelji, kako komu drago“. Glagoli i odnosni glagolski procesi kojima ih opisuje su: gundaju, reagiraju zazivajući božji blagoslov, gorljivo brane, okreće priču, veli, konstatirao je da je prolupala, što su metapropozicijski i metalingvistički glagoli pa opisuju sudionike prema autorovoj interpretaciji koja je ironična.

U travnju normalizacija molitvi postaje eksplicitna. „Ponovno su se okupili“ blaži je, a „Danas je prva subota u mjesecu, što znači da su na Trgu bana Jelačića, ali i u nizu drugih gradova, muškarci koji mole krunicu“ jači oblik normalizacije. S brojem muškaraca rastao je i broj njihovih protivnika pa se članci u ovom periodu više fokusiraju na njih. U prijenosu izjava protivnika dominiraju neutralni i metapropozicijski glagoli (ističe, izjavljuje, smatra, rekao je). Među muškarcima uočili su jednog „tipa“ koji je prosvjedovao protiv Istanbulske konvencije i rekli da „naravno“ da se nalazi i ovdje, čime povezuju ta dva cilja u isti ideološki skup.

Index.hr u svibnju predstavlja sintagmu: „klečavci kleče“ koja je dodani korak u normalizaciji manifestacije u hrvatskom javnom prostoru. I dalje uporabljaju prilog „ponovno“. Na svibanjskom prosvjedu došlo je do verbalnih sukoba između muškaraca i njihovih protivnika, a Indexu posebno je bilo zanimljivo što je žena koja podupiru ciljeve Muževni budite napala ženu

iz suprotnih redova. Za njen opis koristili su „krenula se derati“, „povikala je“, „više“, „urla“, što su opisni glagolski verbalni procesi i upućuju na visoke emocije i agresivnost u izražavanju.

U lipnju Index.hr kaže da „klečavci svake prve subote u mjesecu zauzimaju gradske trgove u Hrvatskoj“ prema čemu su molitve potpuno postale dio svakodnevice, a značajna je uporaba „zauzimaju“ koja naznačuje da se radi o nečem nepoželjnom i invazivnom. Očito je i zasićenje „klečavcima“ jer u jednom članku naznačuju da su „klečavci i jutros klečali na splitskom Peristilu, ali svu pažnju prisutnih privukla je djevojka koja se u blizini fotkala za Instagram.“ Kada su izjednačili prosvjed s prolaznicom, trivijalizirali su prosvjed. Trivijalnost i naglašavanje negativnih aspekata prosvjeda znače da je Index.hr konzistentno izvještavao u skladu s prosvjednom paradigmom.

6.2. Jutarnji.hr

U prosincu se Jutarnji.hr referira na „skupine muškaraca“ koje su u „više navrata“ „klečale na Trgu moleći krunicu“. „Više navrata“ je izbjegavanje specifičnog broja, a ovdje se radi o trećem subotnjem okupljanju. Nazivaju ih i „moliteljima s Gospom“ automatski se referirajući na ikonografiju koju koriste. Osim slika djevice Marije, ističu hrvatske zastave kojima se sudionici ogrću. Već tada objavljuju članak koji donosi kompletnu atmosferu sa zagrebačkog glavnog trga kojem je glavna karakteristika jukstapozicija „molitelja“ i kontraprosvjeda „Tihe mise“. Taj članak govori kako je „Jutarnji na Trgu s moliteljima i aktivistima“, pri čemu identificiraju sudionike i sebe stavljaju na mjesto događaja. Nazivaju sudionike „vjerskim kolegama“ i „katoličkim muževima“, a njihove izjave oplemenjuju neutralnim glagolima „kazati“, „komentirati“, „tvrditi“, „ustvrditi“, i metalingvističkim „konstatirati“. Pišu i da je Trg „opet“ postao mjesto skupa.

U veljači se fokus miče od prosvjeda Muževni budite i više se prostora daje protuprosvjedima za koje Jutarnji.hr zaključuje da „se prvi put na glavnom zagrebačkom trgu održava veće okupljanje protiv molitelja koji se na njemu okupljaju prve subote u mjesecu“. Ostaju pri nazivu „molitelji“ i jukstapoziciji kao glavnom sredstvu opisivanja događaja govoreći o „dvije strane trga“. Opisuju da su „na jednoj strani trga, većinom muškarci, klečali u vođenoj molitvi“, a kada im se približila LGBT zastava „reagirali su redari moliteljske skupine“.

Ožujak započinje s „kao i svake prve subote u mjesecu, i ove se održava još jedna muška molitva krunice na središnjem zagrebačkom trgu“. Dakle, događaj je bio očekivan i postao predvidljiv. Takvo smještanje u vrijeme i prostor indikator je normalizacije. Jutarnji.hr sudionike imenuje „moliteljima“ i „katolicima“, a pravi fokus članaka su Tiha misa i akcije drugih protivnika muških aktivista. Napisali su i članak o „katolicima“ koji su „došli klečati na prazni splitski Peristil“, no fokus je također bio na akcijama njihovih protivnika.

Trend se nastavlja u travnju s „ponovnim okupljanjem vjernika“, „moliteljima“ koji „opet kleče na Trgu“ ili prvom subotom u mjesecu koja je „ponovno rezervirana za molitvu muškaraca“. Naziva ih se i „okupljenim vjernicima“, a kada govore o sebi, Jutarnji.hr koristi metalingvistički „za sebe tvrde da su „Marijini ratnici““. Članci koji izvještavaju o događaju fokusirani su na protuprosvjednike i poznate ili prominentne ličnosti među njima. Jutarnjem su oni sugovornici za članke, a uz to redovno uz izvještaje objavljuju priopćenja protiv molitelja udruge Domino.

U svibanjskom izvještaju Jutarnji.hr odlučuje upotrijebiti „klečavci“, ali ne izostavlja „molitelji“ niti „muškarci koji mole“. Kao o starom običaju govore da „u javnom moljenju krunice kao i svake prve subote u posljednjih nekoliko mjeseci, okupili su se deseci muškaraca koji mole krunicu za patrijarhalne vrijednosti, da muškarci budu duhovni vođe obitelji, za prestanak pobačaja i za čednost u ženskom odijevanju“. Istakli su da je uz aktiviste molilo nekoliko žena i djece. Za performans protiv aktivista kažu da je „reakcija na višemjesečne molitve za retradicionalizaciju patrijarhalnih vrijednosti“, no iz rečenice nije jasno je li ova ocjena prirode aktivizma njihova ili je preuzeta od protuprosvjednika. Istaknut je incident kada je aktivist verbalno napao protuprosvjednicu, a ostatak govori o protuprosvjedu.

U lipnju Jutarnji.hr najavljuje da je „prva subota u mjesecu već tradicionalno rezervirana za molitelje koji će se ponovno okupiti na glavnom zagrebačkom trgu i još nekoliko gradova kako bi molili“. Govore da su „molitelji opet okupirali trg“. „Okupirati“ se povezuje s vojnim žargonom i kao takav vuče negativne konotacije s činiteljem radnje. U ovom periodu fokus se gotovo potpuno miče s molitve i primat se daje protuprosvjedima.

6.3. 24sata.hr

U prosincu 24sata.hr koristi naziv „molitelji“. Pišu da su „zbog Adventa morali promijeniti uobičajenu poziciju“ i da ih je „Advent primorao na promjenu pozicije“. Iako se tada radi tek o trećem okupljanju, ističu da aktivisti već imaju uobičajenu poziciju za molitvu „muške krunice“. Prema uporabi „morati“, insinuira se da ih je Advent u tome omeo. Kada kažu da su aktivisti „klečali za“, poistovjećuju klečanje s molitvom. Ističu da se „tik do njih nalazi pedesetak žena, uglavnom njihovih supruga i majki, koje također mole krunicu“, a odnos tih žena s aktivistima izgleda kao pretpostavka. Jedan članak posvećuju i „prosvjedu protiv klečanja“.

Izvještaj iz veljače nešto je detaljniji jer su ovog puta novinari izašli na teren. Procjenjuju da je bio prisutan podjednak broj aktivista i njihovih protivnika, a bez specificiranja izvora procjena, kažu da se radi o nekoliko stotina ljudi. Ističu da je „ovaj put, uz muškarce koji kleče i mole za, kako kažu, bolju Hrvatsku, bilo i pedesetak žena i njihovih supruga“, kao daje prvi put da se one pojavljuju, iako su dva mjeseca ranije napisali isti podatak. Kažu da su „s nekima od njih razgovarali“ te da su rekle da su „sve poruke koje njihovi muževi šalju u eter ispravne poruke“. Prenijeli su i izjave „muškaraca u molitvi“ da „mole za dobrobit cijele Hrvatske te da nisu protiv žena“. Pridijevanje jedne izjave grupi ljudi je primjer upitne novinarske prakse jer nisu svi govorili isto u isti glas, a u diskursu se odnosi na namjerno zamaglivanje konkretnih aktera. Istakli su da organizatori sudionicima poručuju da ne daju izjave za medije. U ovom primjeru radi se i o skretanju pozornosti na poruke prosvjednika. Također objavljuju članak o protuprosvjednicima.

U ožujku o „moliteljima“ koji „opet kleče“ piše se kao o običaju: „Muškarci svaku prvu subotu u mjesecu kleče na trgovima i mole za domovinu, mir, obraćenje hrvatskog naroda. Mole i za čednost u odijevanju i ponašanju i za prestanak pobačaja“, a nabrojanje njihovih ciljeva postalo je svojevrsna mantra koja se mora spomenuti na početku svakog članka. Poredak ciljeva ističe patriotizam, a protivljenje ženskoj autonomiji stavlja u drugi plan. U prethodnim mjesecima 24sata.hr primarno je imenovao sudionike „moliteljima“, a njihove protivnike „prosvjednicima“. To se mijenja i obje skupine se smatraju prosvjednicima, samo je drugima dodan prefiks „kontra“. Za opis prosvjeda u Splitu kažu da su Carski trg „zaposjeli“ muškarci koji „tjednima na koljenima mole krunicu za žensku čednost“. „Zaposjeli“ kao odnosni glagol označuje nepoželjnost muškaraca u prostoru koji nije prirodno njihov.

U travnju se vraćaju dihotomiji „muškaraca molitelja“ i „prosvjednika“ koji ih „ometaju“ pri čemu se „ometanje“ može shvatiti doslovno ili ironično. Članak pišu i prije nego je događaj započeo pa ga zapravo najavljuju: „Kao i proteklih mjeseci, prve subote u mjesecu na trgovima hrvatskih gradova muškarci će klečati i moliti krunicu.“ Pri opisivanju događaja govore da su muškarci u „poznatoj formaciji“, dakle radi se o normalizaciji. Dodaju da su klečali „okruženi policajcima koji su brinuli da ne dođe do nereda“ i da „ne komuniciraju s medijima već svoju poruku šalju molitvom“. Ne izostavljaju pobrojati sve njihove ciljeve i prenijeti njihove napise s društvenih mreža. U izvještaju s travanjske molitve, pišu o „muškarcima katolicima“ koji su se okupili „kako bi molili za nekoliko svojih ciljeva“, nakon čega slijedi nabranje ciljeva koje aktivisti dijele na svojim stranicama. Redovno u tekstovima objavljuju njihove potpune pozive na molitvu s društvenih mreža. 24 sata time pozornost skreće na ciljeve prosvjednika, a čitateljima daje izravnu vezu i poziv na sudjelovanje.

„Molitelji“ i nasuprot njih, „prosvjednici“ u svibnju su uobičajeni i očekivani. Učvršćuju tu normaliziranost pišući da je „prva subota u mjesecu ponovno na trgovima hrvatskih gradova bila rezervirana za muškarce koji kleče i mole krunicu.“ Koriste i vjerski žargon što dodatno spaja „molitelje“ s njihovom svrhom kada kažu da su prvu subotu u mjesecu „posvetili“ klečanju na trgovima. U članku koji sumira prosvjed i protuprosvjed, fokusiraju se na „žustru raspravu“ građana suprotnih mišljenja koji su bili na Trgu.

U lipnju u naslovu jednog članka koriste „klečavce“, pod navodnicima. Za isticanje „prakse klečanja“ kao običaja koriste se opisi „već redovna“, „već tradicionalno“, „prva subota u mjesecu je rezervirana za molitelje“. „Molitelji“ i sinonimski izrazi i dalje su primarni u imenovanju aktivista. Osim o Zagrebu, tada se piše o molitvama u Osijeku, Splitu i Zadru.

6.4. Večernji.hr

U studenom su, piše Večernji.hr, „muškarci ponovno klečali i molili“, a podržala ih je „nekolicina žena koje su stajale sa strane“. Osvrnuli su se na prvi prosvjed kada su se „deseci vjernika okupili na glavnom zagrebačkom trgu“ s istom „nakanom“. Nije specificirano što su žene radile, pa je način podržavanja ostao nejasan. Muževni budite nazvali su „projektom“ i u ostatku članka prenijeli Informativnu katoličku agenciju.

Uoči treće javne molitve, jedan od organizatora, Veseljko Kralj, slao je SMS poruke pozivajući ljude da se pridruže, a zbog neuobičajeno velikog broja poruka, operator mu je isključio broj. S tom pričom izašao je u medije i razgovarao s Večernjim koji ga u razgovoru citira neutralnim i vezujućim glagolima „reći“, „dodati“ i „pročitati“. Kod Večernjeg ovo je prva skretanja pozornosti na poruke organizatora jer su medijski prostor dali organizatoru da bi opravdao upitni postupak uoči prosvjeda. Dodali su da je „molitveni skup, kao i prijašnjih puta, prijavljen policiji i dobio je odobrenje“ te sami ocjenjuju da u najavi na društvenim mrežama i aplikacijama „ništa nije bilo sporno“. U izvještaju s događaja procijenili su da je „mušku krunicu“ molilo između 300 i 350 muškaraca te 50-ak žena, „majki i supruga molitelja“ koje su stajale sa strane. Nije naznačeno prema čemu su zaključili odnos tih žena i muškaraca. Vitezovi bezgrešnog srca Marijina i Muževni budite kategorizirani su kao „katoličke udruge“. Kažu da se „krunica na Jelačićevu trgu već pomalo udomačila“, ali da su joj „ovog puta prethodile male turbulencije“. Turbulencije se odnose na protuprosvjed Tiha misa u kojem je sudjelovalo devetoro ljudi. Oni su „promatrali molitveni skup sa sigurne udaljenosti“ dok su „molitelji bili na istočnom dijelu trga okrenuti prema katedrali zbog adventske scenografije“. Protuprosvjed nazivaju „mini prosvjedom“ i kažu da je ovo prvi put da se pojavljuju. Imenuju osobu koja je blagosloвила molitelje, Božidara Nagya, i njegovu funkciju postulatora za kanonizaciju blaženog Ivana Merza.

U siječnju pišu najavu događaja, a usput prenose poruku organizatora kojom se ograđuju od sudionika koji sa sobom nose ustaška obilježja: „ovoga puta važno im je bilo ograditi se unaprijed od manipulatora i provokatora, tj. neodgovornih osoba koje su se znale pojaviti među njima okićene, primjerice, ustaškom ikonografijom.“ Ponovno se radi o skretanju pozornosti na poruke organizatora. Uz to prilažu tekst njihov tekst s Facebooka skrećući pozornost na izvor radikalnih ideja. Napisali su i izvještaj s događaja u kojem je moljenje krunice opisano kao „sada već redovna akcija“ i „običaj na glavnom zagrebačkom trgu“. Jedan članak u potpunosti je posvećen psu kojeg su uočili na terenu o kojem pišu da je „simpatičan“ i da se „pridružio“ događaju „mirno stajući uz molitelje i pomno prateći sve što se zbiva na trgu.“ Takvo dovođenje prosvjeda u vezu s psom banalizira i trivijalizira prosvjed. Svećenik za kojeg su drugi mediji pisali da je tijekom mise govorio protiv „molitelja“, za Večernji.hr je to demantirao. Biskup Radoš im je rekao da nije čitao sve na društvenim mrežama, a Večernji.hr priznaje da su mu rekli da su napisali uznemirili mnoge vjernike i svećenike. Biskup s drugim medijima nije razgovarao.

U izvještaju iz veljače broje da se radi o „drugoj molitvi ove godine“, da je najavljena na stranicama Muževni budite i da je „policija stigla kako bi osigurala mjesto događaja“. Spominjanje prisutnosti policije, iako nema intervencije, postaje stalni dodatak u člancima Večernjeg. Također su kratko pisali o protuprosvjedu, kojeg nazivaju samo „prosvjed“, dok protestiranje aktivista za muška prava zovu „molitvom“. U istom tonu nastavljaju idući mjesec, opisujući da su se „prosvjed i molitva održavali paralelno na suprotnim stranama Trga i prošli su mirno, pod nadzorom interventne policije.“

U travnju je Večernji.hr dan prije molitve proveo anketu u kojoj su građane pitali što misle o moliteljima. Mišljenja prenose kao „uglavnom negativna“ i komentiraju da „usprkos predominantnom stavu građana, Crkva se nije ogradila od prosvjeda, a muškaraca je na Trgu svaki mjesec sve više, čak i uz prisustvo žena.“ Time se pozornost skretala s negativnog mišljenja javnosti. Iako su mišljenja bila negativna, ističe se brojnost sudionika, prisutnost žena te se spekulira o pristranosti Crkve. U izvještaju s događaja kažu da su „prosvjednici sirenama ometali molitelje“ kojima „to izgleda ne smeta“ pa „u poznatoj formaciji nastavljaju s molitvom i kada su prosvjednici trubama dodali glasnu glazbu.“ U drugom članku imenuju Radničku frontu kao one koji sirenama „ometaju“ molitelje i u tom članku prvi put koriste naziv „protuprosvjednici“. Ističu nadzor „velikog broja policijskih službenika“ iako je „jutro prošlo bez incidenata.“ U jednom od članaka u travnju „mušku kronicu“ stavljaju u navodnike što do sad nije bila praksa.

U svibnju obuhvaćaju uobičajenost događaja: „Muškarci na glavnom zagrebačkom trgu mole svake prve subote u mjesecu unazad nekoliko mjeseci. Na javna mjesta dolaze s velikim slikama djevice Marije. I ovoga jutra okupili su se na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu. Kleče i mole. I ovoga puta stigli su prosvjednici koji su ih ometali bukom.“ Posebno ističu da su im se pridružile žene. Vitezove bezgrešnog srca Marijina zovu „inicijativom“. Pišu članak o prepirki žene koja podupire molitelje i muškarca koji im se protivi tako da generaliziraju „muškarac se obrušio na molitelje.“ Pojačavaju efekt događaja govoreći o „tenzijama na trgu“ i „incidentu u Zagrebu“.

U lipnju detaljnije sumiraju dosadašnja događanja: „Podsjetimo, muškarci već nekoliko mjeseci svake prve subote na Trgu bana Josipa Jelačića održavaju demonstraciju na koju dolaze s plakatima religijskih ikona među kojima se ističe djevica Marija. Po okupljanju rano ujutro kleče na trgu i mole kronicu. U posljednje vrijeme prate ih i žene koje mole sa strane, a nekoliko su

moljenja pokušali prekinuti ili omesti razni prosvjednici.“ Dio o tome da ih u posljednje vrijeme prate žene nije jasan jer od početka spominju i broje žene koje su prisutne i podržavaju molitelje. Protuprosvjednike odlučuju nazivati prosvjednicima protiv molitelja, a glagoli „prekinuti“ i „omesti“ portretiraju ih kao smetnju u negativnom smislu prema protestnoj paradigmi. Na kraju mjeseca pišu normaliziranu najavu za molitvu u srpnju: „Bliži se prva subota u mjesecu, a sada je već dobro poznato da je to dan na koji se u ranim jutarnjim satima u središtima desetak hrvatskih gradova okupljaju muškarci u molitvi.“

6.5. Dnevno.hr

U lipnju 2022. godine Dnevno.hr piše o molitvi ispred katedrale u sklopu panela Budi muškarac. Najavljaju da je „počelo“ odnoseći se na javne molitve, insinuirajući da su se nadali ili pretpostavljali da će ubrzo one postati dio svakodnevice. Rekli su da su se tamo nalazile „stotine muškaraca“. Prenijeli su objavu inicijative Muževni budite i smjestili ovu molitvu u globalni kontekst: „u više zemalja svijeta katolički muškarci već mjesecima javno mole kronicu za obraćenje naroda i čitave Zemlje, a najimpresivnije slike dolazile su nam iz Poljske od kuda je sve krenulo, a nedavno i iz Australije gdje su doista moćne prizore koje su impresionirale i tamošnje ljude i vjernike, svijetu donijeli Hrvati, odnosno hrvatska zajednica Vitezova Predragocjene Krvi Kristove, a koja je pokrenula svojevrsnu molitvenu revoluciju u Australiji.“

U studenom pišu da su u Zagrebu „ponovno moćni prizori“. Ponovno broje stotine muškaraca. Objavljaju cjelovite tekstove s društvenih mreža i web stranica aktivista, ali i sami reinterpretiraju neke njihove ciljeve u „obraćenje“ i „protivljenje bludu“. Objavljivanje izravnih poruka aktivista i ovdje znači skretanje pozornosti na njihove ciljeve i dovođenje publike u vezu s izvorom. Muževni budite nazivaju „projektom“, a javnu molitvu „molitvenim događajem“. U članku iz studenog spominju kako su razgovarali s „dr.sc. Krunoslavom Puškarom“, jednim od organizatora, a isticanje titule „dr.sc.“ pred imenom je taktika davanja stručnosti i legitimiteta osobi, iako ne piše čega je on doktor znanosti, što bi bio relevantan podatak za temu, a koji su izostavili. Razgovor s organizatorom u sklopu je skretanja pozornosti na poruke aktivista.

U prosincu veći fokus stavljaju na protuprosvjednike, ali kako bi ih negativno opisali koristeći prosvjednu paradigmu. Nazivaju ih „konkurencijom“ moliteljima i najavljaju da će se

dvije strane „sudariti na Trgu bana Jelačića“. Pitaju se hoće li protuprosvjednici „pomrsiti“ planove „muškarcima i njihovim podupirateljima“.

U ožujku nastavljaju s člancima koji usporedno pišu o moliteljima i protuprosvjednicima. Standardno nabrajaju njihove ciljeve. Konkretiziraju da je ovaj put s njima molilo 20-ak žena, ali su one bile van ograde. Ističu kako su ovaj put organizatori zamolili molitelje da ne daju izjave medijima te da se ograđuju od „svih pojedinaca koji će namjerno ometati molitelje ili prolaznike ili isticati ideološki nepoželjna obilježja ili sudjelovati kao predstavnici udruga, a ne kao pojedinci“, bez specificiranja o kojim obilježjima se radi.

Travanj suprotstavlja strane nadnaslovom „Tiha misa vs. Muževni budite“. Izvještaj s događaja počinje opisom „prve subote u travnju na trgovima diljem Hrvatske pokret “Muževni budite” okupio je brojne muškarce koji su na koljenima molili krunicu. Samo na zagrebačkom Trgu bana Jelačića bilo je 300-njak vjernika.“ Ostatak članka se fokusira na performans u sklopu Tihe mise.

Posljednji članci s Dnevno.hr koji su bili dostupni su iz svibnja. Tada pišu da su se dogodili „prvi neredi tijekom molitve na trgu“, što naznačuje da ih očekuju još. Opisali su da je „odjednom nastao kaos“ i „pale su teške riječi“ između „molitelja“ i „prosvjednika“. Koriste izraz „sukob svjetonazora“. Kasnije u članku ublažuju prvotni dojam pišući da „kao i ranije, prve subote u mjesecu više se muškaraca okupilo na glavnom trgu u Zagrebu kako bi molili za svoje ciljeve. Tamo su ih dočekali prosvjednici, a ovog je puta prvi put došlo i do, moglo bi se reći, sukoba.“ „Moglo bi se reći“ otkriva nesigurnost oko uporabe „sukoba“. Sami „sukobu“ nisu prisustvovali nego su ga opisali prema navodima „raznih izvora“, bez konkretiziranja o kojim se izvorima radi. Posljedica „incidenta“, kako ga još nazivaju, bila je „zategnuta situacija na trgu“. Donijeli su zaključak da je „prosvjed je privukao pažnju javnosti zbog suprotstavljenih stavova o ulozi spolova i pravima žena u društvu“ te da „ovaj događaj ukazuje na postojanje dubokih podjela i sukoba oko ovih pitanja u hrvatskom društvu.“

7. INTERPRETACIJA

7.1. Stavovi hrvatskih online medija o aktivizmu za muška prava

Index.hr se ističe kao jedini medij koji kontinuirano koristi „klečavci“ kao naziv za AMP. Van konteksta konkretnih aktivista, ovaj naziv nema široku uporabu u svakodnevnom jeziku, a od početka održavanja molitvi Indexu je sinonim za sudionike subotnjih molitvi. Nije književan izraz, no kako je jezik fleksibilan i konstantno u razvoju, u čemu novinari imaju veliku ulogu, ta ispravnost nije suviše bitna. „Klečanje“ samo po sebi označava čin stajanja na koljenima, a u ovoj izvedenici dobiva pogrdnu konotaciju i već tu je očit negativan stav prema akcijama i idejama koje provode aktivisti. Muževni budite su prema Indexu „kontroverzna katolička organizacija“, a konkretan organizator, John Vice Batarelo je „fanatični katolik“. Ovakav opis organizacije i aktera govori da su Indexovi stavovi jako daleko od stavova Muževni budite.

U izvještavanju s događaja su ironični. Ukazanje, dio vjerskog leksika, koriste ironično u „ukazali su se muškarci“. Stilistički odabir umanjnice „spužvice“ na kojima kleče aktivisti, svjedoči o niskom mišljenju Indexa o aktivistima. Navode da mole za „kako to zovu, nakane“, insinuirajući skepticizam i neslaganje s „nakanama“, odnosno ciljevima prosvjeda. Jedne subote istakli su sudionika koji je bio prominentan i na prosvjedima protiv ratifikacije Istanbulske konvencije i rekli da „naravno“ da se i on tamo nalazi, interdiskurzivno povezujući dva prosvjeda i dva cilja u isti ideološki skup.

Značajno je da izbjegavaju spominjati prisutnost žena koje podupiru aktiviste te policije, a koji su prema drugim medijima prisutni. Izostavljaju spomenuti veličinu prosvjeda. U opisu sukoba između protivnice i podupirateljice aktivista, podupirateljicu opisuju opisnim glagolskim procesima koji negativno naglašavaju visoke emocije. Negativni opisi, te šturo i ironično nabranje ciljeva aktivista u skladu su s prosvjednom paradigmom, a svjedoče o ukupnom negativnom stavu Indexa prema aktivistima za muška prava.

Tablica 1: Stavovi hrvatskih online medija o aktivizmu za muška prava

MEDIJ	OPIS DOGAĐAJA I RADNJI	OPIS AKTERA	ISTAKNUTO	IZBJEGNUTO ILI NEDOSTAJE	STAV
INDEX.HR	Sve burnije moljenje Ukazali su se muškarci Spužvice na kojima kleče Zauzimaju i okupiraju trgove	Klečavci Kontroverzna katolička inicijativa Ekstremni katolici Fanatični katolik J.V. Batarelo	Sudionik s prosvjeda protiv Istanbulske konvencije Agresija aktivista (gorljivo brane, viče, urla)	Prisutnost žena Broj aktivista, Veličina prosvjeda	Negativan – ironija u izvještavanju, šturo nabranje ciljeva, izvještavanje u skladu s prosvjednom paradigmom
JUTARNJI.HR	Zauzimaju i okupiraju trgove Dvije strane trga (prosvjednici i protuprosvjednici)	Skupine muškaraca Molitelji Katolički muževi Muškarci koji kleče/mole	Kontraprosvjedi i njihove akcije, priopćenja udruga koje ih organiziraju	Veličina prosvjeda	Umjereno negativan – opisi aktivista su uglavnom neutralni, no fokus je na protuprosvjedima
24SATA.HR	Kleče Mole Zaposjeli trg Subotu su posvetili klečanju Žustra rasprava	Molitelji Muškarci koji kleče	50-ak supruga i majki Izravno preuzimanje Facebook objava aktivista	Izvor odnosa žena i aktivista Izvori izjava (citiranje grupnog govora)	Umjereno pozitivan – važnost se daje izravnim ciljevima aktivista
VEČERNJI.HR	Prethodile su joj male turbulencije (protuprosvjed) „Molitva i prosvjed“ Prosvjednici ometali molitelje	Molitelji Molitveni skup Katoličke udruge Projekt Muška krunica	300 muškaraca 50 žena, majki i supruga Uloga policije Izjave aktera Crkva FB objave aktivista	Izvor brojevnih podataka Izvor odnosa žena s aktivistima Događaj se izbjegava zvati prosvjedom	Pozitivan – najave događaja, razgovori s organizatorima, korištenje prosvjedne paradigme za protuprosvjednike
DNEVNO.HR	Počelo je Moćni prizori Konkurencija Tiha misa vs. Muževni budite Zategnuta situacija na trgu	Muškarci Njihovi podupiratelji Projekt Muževni budite Molitveni događaj Dr.sc. K. Puškar Postulator B. Nagy	Žene van ograde Stotine muškaraca Slični prizori iz svijeta 300-njak vjernika Prvi neredi, sukob svjetonazora	Izvori brojevnih podataka Razni izvori im otkrili tijek sukoba – tko su izvori?	Iznimno pozitivan – molitve su bile priželjkivane, ističu se ciljevi aktivista i nastoje se doimati poželjnima

U zadnjim mjesecima koje je istraživanje obuhvatilo, Index.hr i Jutarnji.hr počeli su upotrebljavati vojni leksik govoreći da aktivisti „zauzimaju“ ili „okupiraju“ trgove. Jutarnji.hr se uglavnom drži neutralnih glagola poput kazati, komentirati, tvrditi kada opisuje aktiviste. Za Jutarnji.hr oni su „skupine muškaraca“, „molitelji s Gospom“, „katolički muževi“, „muškarci koji kleče“, „katolici“, „okupljeni vjernici“, „muškarci koji mole“, što je značajno blaži i neutralniji odnos prema aktivistima.

Glavna odrednica izvještavanja Jutarnjeg je značaj koji pridaju protuprosvjednicima. Čim su protuprosvjedi postali organiziraniji i veći, Jutarnji.hr fokus svojih članaka o subotnjim molitvama stavlja na njih. Članci redovno sadrže priopćenja udruga koje organiziraju protuprosvjede. To je glavni pokazatelj da se Jutarnji.hr ne slaže s ciljevima AMP. Ipak, negativan stav pokazuje suptilnije jer ne koristi pogrdne nazive niti ironiju u izvještavanju.

24sata.hr gotovo bez odstupanja za aktiviste koristi izraz „molitelji“, što može odražavati ili neutralan stav ili želju da se nikoga ne uvrijedi. Najčešće upotrebljava glagole „klečati“ i „moliti“, a u članku koji se bavi prosvjedom u Splitu piše da su aktivisti „zaposjeli“ trg. 24sata.hr pisao je da „prosvjednici ometaju molitelje“ i izbjegavao o aktivistima govoriti kao o prosvjednicima, insinuirajući mirniju sliku o aktivistima za muška prava jer oni „mole“. U nekim člancima prenose Facebook objave Muževni budite s ciljevima.

Odmah u prvim člancima piše se o „suprugama i majkama“ aktivista koje su bile „tik do njih“. Isticanje podrške žena protuženskom događaju umanjuje negativne aspekte događaja. Svaki put spominju isti podatak o „pedesetak žena“. Također ističu prisutnost policije koja „brine da ne dođe do nereda“. U njihovom izvještavanju uočena je upitna novinarska praksa pridijevanja jedne izjave grupi ljudi. Kazali su da su razgovarali s nekima od žena prosvjednika i cijelu grupu citirali sa „sve poruke koje“ njihovi muževi „šalju u eter su ispravne“. Isto su učinili s muškarcima koji su im grupno izjavili da „mole za dobrobit cijele Hrvatske te da nisu protiv žena“. U analizi diskursa, ova praksa znači namjerno zamaglivanje konkretnih aktera. Iz svega toga daje se zaključiti da je stav 24sata.hr o AMP pozitivan, no u usporedbi s drugim medijima je umjereniji.

Večernji.hr aktiviste preferira zvati „moliteljima“, a Muževni budite „projektom“. Kada se pisalo o svećeniku koji je blagoslovio molitelje, Božidaru Nagyu, Večernji je istaknuo njegovu funkciju „postulatora za kanonizaciju bl. Ivana Merza“, predstavljajući ga tako kao katolički autoritet. Večernji je o aktivistima za muška prava uglavnom stvarao mirnu sliku o aktivistima, a

protuprosvjednike je opisivao uz „bubnjanje“, „stvaranje buke“ i „glasnoću“. Protuprosvjedi su bili „male turbulencije“ koje „ometaju molitelje“. Pri zabilježenom verbalnom obračunu prolaznika i podupirateljice aktivista, Večernji.hr je pisao o „tenzijama na trgu“ i „incidentu u Zagrebu“, predstavljajući događaj intenzivnijim nego je bio. Aktivisti se ne opisuju kao prosvjednici (oni su samo molitelji), nego je to rezervirano za protuprosvjednike.

Kao i 24sata.hr, ističe se prisutnost žena i policije. Ženama koje podupiru aktiviste svrha je ublažiti prirodu događaja, a policiji koja brani od nereda i koja je odobrila prosvjed svrha je pokazati da je sudjelovanje sigurno. Nakon što su proveli anketu u kojoj su saznali da se građani većinski protive aktivistima, napomenuli su da se „Crkva još nije ogradila od prosvjeda“, aludirajući da Crkva onda možda podupire aktiviste. I Večernji.hr redovno prenosi Facebook objave Muževni budite i nabraja ukupne ciljeve. Iako su organizatori više puta naglasili da s medijima ne žele razgovarati, Večernji.hr je razgovarao s organizatorom odgovornim za „SMS incident“.

Prema svemu opisanome, Večernji.hr prema aktivistima ima pozitivan stav. Izvještavanje je upravo suprotno od prosvjedne paradigme jer se ciljevi i postupci aktivista raznim sredstvima dodatno legitimiraju i ublažavaju. Velika važnost se pridala prijenosu izjave organizatora da se aktivisti odjeljuju od nacističkih obilježja koja neki sudionici nose. Opisi protuprosvjednika imaju elemente prosvjedne paradigme, poput negativnosti i nepoželjnosti. Uz sve to, Večernji.hr ne samo da izvještava s događaja, nego i najavljuje buduće.

Dnevno.hr aktiviste pretežno naziva „muškarcima“, Muževni budite je „projekt“, a molitveni prosvjedi su „molitveni događaji“. U izvještavanju se nastoji što više dočarati slika muškaraca koji klečeći mole. Kada su pisali o prvoj subotnjoj molitvi, onoj iz listopada 2022., uskliknuli su da je „počelo“, želeći reći da je ovaj događaj s njihove strane bio iščekivan. Organizatoru Krunoslavu Puškaru ispred imena stavljaju titulu „dr.sc.“, predstavljajući ga legitimnim, iako ne pišu na što se njegova akademska titula odnosi i kako je povezana s temom.

Dnevno.hr eksplicitno suprotstavlja „molitelje“ i „prosvjednike“ stavljajući nadnaslov „Tiha misa vs. Muževni budite“, govoreći o protuprosvjednicima kao o „konkurenciji“ koja moliteljima želi „pomrsiti planove“ te da će se dvije strane „sudariti na trgu“, što aludira na agresiju i predviđa nasilje. U jednom članku posvetili su se opisivanju sukoba između pripadnika dva prosvjeda, nazivajući to „prvim neredima“, dakle, očekuju ih još. Opisali su da je „odjednom

nastao kaos“ i „pale su teške riječi“, a kasnije u članku priznali su da uopće nisu bili prisutni, već da o situaciji znaju iz „raznih izvora“.

Dok su 24sata.hr i Večernji.hr prisutnost žena opisivali kao blisku, Dnevno.hr je također govorio o prisutnosti žena podupirateljica, ali čvrsto ih odvajajući od muškaraca smještajući ih „van ograde“. Ovi izvori ne slažu se oko broja žena, jer u isto vrijeme Večernji.hr piše o pedesetak, a Dnevno.hr o dvadesetak žena. I Dnevno.hr objavljuje objave s Facebooka Muževni budite. Dnevno.hr iznimno je pozitivno nastrojen portal prema aktivizmu za muška prava. Iz njihova izvještavanja očito je da je pozitivan stav intenzivniji nego u slučajevima Večernjeg i 24 sata. Odnos prosvjeda i protuprosvjeda vide kao priliku za naglašavanjem potencijala nasilja, čak iako nema naznaka da se strane žele tako obračunavati. O samim molitvama izvještavaju kontra prosvjedne paradigme ističući i legitimirajući njihove ciljeve.

7.2. Mehanizmi *mainstreaminga* u izvještavanju o aktivizmu za muška prava

Svi mediji sudjelovali su u *mainstreamingu* ideja aktivista iz Muževni budite, no različitim intenzitetom i mehanizmima. Molitveni prosvjedi koje organiziraju Muževni budite događaju se u pravilnom obrascu, svake prve subote u mjesecu. Svim medijima postali su obavezna tema tijekom odvijanja, a u nekim slučajevima u danima prije ili nakon događaja. Mehanizmi *mainstreaminga* identificirani u ovoj analizi su: obrasci pisanja i priložne oznake koje smještaju prosvjede u vrijeme i prostor, dajući dojam da se radi o normalnoj pojavi, postavljanje tema vezanih uz prosvjed na dnevni red, te trivijalizacija prosvjeda.

Prvo, kao mehanizam *mainstreaminga* postali su bitni obrasci u kojima se prosvjedi smještaju u vrijeme i prostor. Za primjer se mogu uzeti izvještaji iz lipnja, osim za Dnevno.hr, čiji je zadnji dostupni članak iz svibnja. Index.hr piše da „klečavci svake prve subote u mjesecu zauzimaju gradske trgove u Hrvatskoj“. Prema Jutarnjem svaka prva subota u mjesecu je „već tradicionalno rezervirana za molitelje koji će se ponovno okupiti na glavnom zagrebačkom trgu i još nekoliko gradova kako bi molili“. Slično govori i 24sata.hr, kada „praksu klečanja“ opisuje kao „već tradicionalnu“ ili „redovnu“. Večernji.hr piše sljedeće: „Podsjetimo, muškarci već nekoliko mjeseci svake prve subote na Trgu bana Josipa Jelačića.“ Slično tekst formulira i

Dnevno.hr u svibnju: „kao i ranije, prve subote u mjesecu više se muškaraca okupilo na glavnom trgu u Zagrebu.“ Ovi i slični izrazi postali su pravilo u izvještavanju o prosvjedima. Iz njih se da zaključiti da je događaj postao dio svakodnevice, a idejno je vezan za prvu subotu u mjesecu i trgove, najčešće Trg bana Jelačića. Normalnost i očekivanost prosvjeda postali su toliko jaki da su Jutarnji.hr, Večernji.hr i Dnevno.hr pisali članke uoči odvijanja, odnosno najave događaja.

Ističe se da su o javnoj molitvi iz lipnja 2022. godine pisali jedino Index.hr i Dnevno.hr. Index.hr je to učinio tek nakon što je uočena reakcija na događaj na društvenim mrežama, a članak s Dnevno.hr djeluje kao izvještaj s događaja. O molitvi su rekli da je „počelo“ što insinuira da su očekivali nastavak takvih događanja.

Drugi bitan mehanizam je postavljanje agende, točnije odabir tema o kojima se više piše. Mediji su to postizali skretanjem pažnje na određene aspekte prosvjeda. U *mainstreamingu* su sudjelovali oni mediji koji su pažnju nastojali skrenuti na aktiviste i važnost njihovih poruka, a to su 24sata.hr, Večernji.hr i Dnevno.hr.

Jutarnji.hr ističe se kao medij koji je u člancima koji tematiziraju prosvjede AMP davao više prostora protuprosvjednicima i redovno objavljivao njihova priopćenja. Index.hr je prosvjednu paradigmu koristio kako bi negativno opisao AMP ističući njihovu čudnost pridjevima „ekstremni“, „kontroverzni“ i „fanatični“, te nazivom „klečavci“. Njihovim ciljevima nisu davali važnost i nastojali su o njima što šturije govoriti, a isticati ono što bi se moglo shvatiti negativno.

S druge strane, 24sata.hr, Večernji.hr i Dnevno.hr redovno su u tekstovima objavljivali objave s društvenih mreža i web stranice Muževni budite. Time su im davali na važnosti, a istovremeno publici približili izvor aktivizma za muška prava. Osim direktnih implementiranja objava u članke, skretanje pozornosti očituje se i u prenošenju izjava prosvjednika. Na primjer, 24 sata prenio je izjave „muškaraca u molitvi“ da „mole za dobrobit cijele Hrvatske te da nisu protiv žena“.

Večernji.hr i Dnevno.hr dodatno su se potrudili da istaknu važnost poruka aktivista iz Muževni budite. Medijski prostor dali su organizatorima kako bi opravdali određene postupke. Večernji je razgovarao s organizatorom koji je bio odgovoran za „SMS skandal“, a oba medija isticala su da se aktivisti ograđuju od ustaških obilježja koja se pojavljuju na njihovim prosvjedima. Skretanje pozornosti očituje se i u izvještaju Večernjeg o rezultatima ankete o prosvjedima. Iako

je anketa pokazala da je javno mnijenje uglavnom negativno, Večernji je istaknuo da je prosvjednika sve više, dolaze žene i Crkva se još nije ogradila od prosvjeda.

U trećem mehanizmu, trivijalizaciji, sudjelovali su Index.hr i Večernji.hr. Implicitno banaliziranje ciljeva aktivista u mnogim Indexovim člancima umanjivalo je značaj njihovog djelovanja. Izvještaji u skladu s prosvjednom paradigmom poput onoga u kojem piše da aktivisti „mole, za kako to oni zovu, nakane“, umanjuju ozbiljnost njihovih ciljeva. U lipnju su banaliziranje učinili eksplicitnim tako što su izjednačili značaj slučajne prolaznice koja se fotografirala na splitskom Peristilu i aktivista koji su tamo molili. Večernji je prosvjed banalizirao u članku iz siječnja koji je isticao psa koji se „pridružio“ događajima na trgu. S obzirom na to da se radi o ozbiljnom događaju, posljedica trivijalizacije koju ovi mediji koriste je ublažavanje te ozbiljnosti.

8. ZAKLJUČAK

Molitve na trgovima u organizaciji udruge Muževni budite jedan su u nizu oblika konzervativne mobilizacije koja je u Hrvatskoj počela 2006. godine (Petričušić i dr., 2017: 67). Istovremeno, radi se o prvom putu da je u središtu te mobilizacije dobrobit muškaraca. Konkretni razlozi prosvjeda koje navode Muževni budite su uspostavljanje muškarca kao vođe u obitelji i vjeri te za oduzimanje autonomije ženama u pitanjima odijevanja i pobačaja. Mottl još 1980. definira AMP kao svjesni, kolektivni i organizirani protupokret koji nastoji poništiti društvene promjene, a služi interesima muškaraca promicanjem tradicionalnih vrijednosti i patrijarhalnih rodni odnosa (Eslén-Ziya i Bjørnholt, 2023: 214). Napredak koji nastoji poništiti je napredak koji su do sad postigli ženski pokreti u borbi za izjednačavanje prava među rodovima.

Muževni budite se u djelovanju oslanjaju na katoličku vjeru kao mehanizam mobilizacije pretežno katoličkog hrvatskog stanovništva. Klečanje na javnim mjestima dopušteno je samo muškarcima što vide kao način povezivanja u bratsku zajednicu. Težnja homosocijalnoj zajednici koja se povezuje uz pomoć vjere jedna je od njihovih glavnih karakteristika. Prije no što su se pojavili, u Hrvatskoj nije bilo mnogo razloga za izvještavanje o AMP. Definirali su ga strani autori

koji dolaze iz zapadnjačke perspektive, a masa ga je većinom povezivala s internetskim zajednicama jer su ga one i dovele u mainstream (O'Donnell, 2020: 655).

Uspjeh desnih populista u promicanju radikalnih ideja u drugim demokratskim državama govori da su radikalne ideje hrvatskih AMP vrijedne pozornosti. Pažnju mainstream medija dobili su zahvaljujući prosvjedima, a time i veliku publiku. U održavanju su pokazali ustrajnost, a sve veći odaziv značio je da je pažnja bila plodonosna. Sve to učinilo je medijsko izvještavanje o AMP idealnom temom istraživanja. Stoga je ovaj rad postavio sljedeća pitanja:

1. Što diskurs koji su koristili hrvatski mediji u izvještavanju o djelovanju aktivista za muška prava iz organizacije Muževni budite govori o stavovima medija o radikalnim idejama na desnici?

2. Jesu li u izvještavanju hrvatskih online medija o organizaciji Muževni budite prisutni mehanizmi *mainstreaminga* i ako jesu, koji?

Metodom kritičke analize diskursa analizirana su 72 članka s portala Index.hr (16), Jutarnji.hr (15), 24sata.hr (15), Večernji.hr (19) i Dnevno.hr (7).

Portali su pokazali spektar stavova o radikalnim idejama te različite načine na koje se stavovi u diskursu mogu izraziti. Index.hr i Jutarnji.hr prema AMP dijele negativan stav, a 24sata.hr, Večernji.hr i Dnevno.hr pozitivan.

Negativan stav Indexa očituje se u uporabi prosvjedne paradigme u izvještavanju, koja predviđa da će se o prosvjedima izvještavati negativno (McCurdy, 2012). Glavni indikatori su ironija u izvještavanju te korištenje pogrđnog naziva „klečavci“. U Jutarnjem se također iščitava negativan stav, ali je ublažen. Nema eksplicitnog nastojanja da se o AMP govori negativno, već je taktika Jutarnjeg skrenuti pozornost na protuprosvjednike i njihove poruke protiv AMP.

Ostala tri medija važnost pridaju porukama AMP. U člancima točno prenose objave s društvenih mreža Muževni budite, a Večernji.hr i Dnevno.hr razgovarali su s organizatorima i davali im prostor da izravno podijele svoje poruke. U usporedbi s Večernjim i Dnevnim, izvještavanje 24sata.hr doima se umjerenijim. U člancima s 24sata.hr aktiviste se ponekad naziva prosvjednicima, dok Večernji i Dnevno nastoje dočarati umjerenost događaja koristeći naziv „molitelji“.

Ta tri medija nastojala su ublažiti antižensku prirodu AMP čestim isticanjem da postoje i žene koje ih podržavaju, dok su dva medija negativnog stava izbjegavala spomenuti te žene. Snažniji pozitivni stavovi prema AMP Dnevnog čitaju se iz opisa prosvjeda kao „moćnog prizora“, čega nema ni u jednom drugom mediju, te iz uzbuđenja koje su iskazali kada su molitve počele.

Hrvatski online mediji izvještavanjem o AMP pridonijeli su *mainstreamingu* radikalnih ideja, odnosno normalizaciji nekoć rubnih tema količinom i načinom izvještavanja o njima (Brown i Mondon, 2021). To je opasno jer normalizacija onoga što je nekad bilo neprihvaćeno, otvara put za normalizaciju još radikalnijih tema (Mudde, 2022). Mehanizmi koje su mediji koristili su smještanje u vrijeme i prostor, postavljanje agende i skretanje pozornosti, te trivijalizacija.

Prvi mehanizam koristili su svi mediji. „Prva subota u mjesecu na trgovima hrvatskih gradova“ postala je nerazdvojiv opis od prosvjeda AMP. Do zadnjeg prosvjeda koje je istraživanje obuhvatilo, ono je u medijima postalo potpuno normalan i očekivan javni ritual pa su mediji počeli pisati i najave.

Postavljanje agende koristila su samo tri medija pozitivnog stava prema AMP, 24sata.hr, Večernji.hr i Dnevno.hr, skretanjem pozornosti na ciljeve prosvjednika. To su činili stavljanjem poveznica na društvene mreže Muževni budite u svoje članke i isticanjem poruka koje su slali organizatori.

Index.hr i Večernji.hr AMP su trivijalizirali. Index.hr je u tome prednjačio banaliziranjem ciljeva Muževni budite i negativnim izvještavanjem prema prosvjednoj paradigmi. U jednom članku izjednačio je vrijednost vijesti o slučajnoj prolaznici s prosvjedom. Večernji.hr je slikom psa nastojao ublažiti dojam prosvjeda i tako ga trivijalizirao.

Ovo istraživanje pokazalo je da su hrvatski online mediji različito pristupili pojavi radikalnih ideja. Spektar od negativnog do iznimno pozitivnog stava koji su pokazali također odgovara orijentaciji čitatelja pojedinih medija (Peruško i Vozab, 2021: 22). Čitatelji Indexa najviše se smatraju lijevima, a njihov stav prema AMP bio je najnegativniji. Jutarnji.hr je također u većoj mjeri praćen od publika koje se percipiraju bliže ljevici, te također ima negativan stav prema pokretu. Čitatelji umjereno pozitivnog 24 sata smatraju se centrom. Desno orijentirani Večernji ima pozitivan stav prema AMP, a iznimno pozitivan stav poklapa se s iznimno desnom orijentacijom čitatelja Dnevnog.

Svi mediji koristili su barem jedan oblik *mainstreaminga* radikalnih ideja na desnici. Aktivizam za muška prava godinama ne jenjava, pojavljuje se u novim oblicima, a zahvaljujući internetskim zajednicama brzo se širi. Slučaj organizacije Muževni budite otvorio je temu za raspravu u hrvatskom javnom prostoru. Pokazao je da su mediji brzo AMP prisvojili kao normalan dio svakodnevice, naročito oni koji prema AMP pokazuju pozitivan stav. Mediji koji su negativno reagirali na AMP trude se veći naglasak u izvještavanju dati protuprosvjednicima, a mediji pozitivnog stava svoje čitatelje dovode u direktnu vezu s izvorima radikalnih ideja. To je problematično jer se radi o organizaciji koja u istu kategoriju stavlja generaliziranu molitvu za mir i molitvu za prestanak pobačaja (muzevniбудите.com, 2023). Zalaganje za oduzimanje ženske autonomije u programu je i drugih konzervativnih udruga u Hrvatskoj (Petričušić i dr., 2017), no kada se to normalizira, nameće se pitanje hoće li iduća ideja u javnom prostoru biti još radikalnija.

Kako je O'Donnell (2020: 656) istakla, AMP se ne smije zanemariti zbog prividne apsurdnosti svoje retorike. Ideološki obojeno izvještavanje medije sprečava u nepristranom predstavljanju teme publici. Ovo istraživanje pokazalo je da mediji bilo kojeg dijela spektra stavova o radikalnim temama, mogu sudjelovati u njihovom *mainstreamingu*. Tema se normalizira i tako priprema javni prostor na moguću pojavu iduće, radikalnije ideje. Ostaje pratiti kako će se subotnje molitve organizacije Muževni budite razvijati ubuduće, a s njima i medijsko izvještavanje.

Rad je ukazao na važnost istraživanja AMP koje u Hrvatskoj predstavljaju subotnji molitveni prosvjedi muškaraca. Kako se radi o temi koja se tek otvara, moguće je istražiti niz tema vezanih za izvještavanje u medijima. No, osim medijskim tekstom preporuka za buduća istraživanja teme jest da se bavi publikama i njihovim stavovima. Nalaze poput onih iz ovog rada moguće je povezati s istraživanjem publika. Na primjer, može se ispitati stav publike medija koji je ideološki nastrojen prema temi da se vidi postoji li korelacija. Istraživanje AMP u Hrvatskoj trebalo bi i nadići medijsku sferu te istraživati društvene i sociološke aspekte pokreta, na primjer iskustva i motivacije sudionika.

POPIS LITERATURE

Allan, Jonathan A. (2016) Phallic affect, or why men's rights activists have feelings. *Men and Masculinities* 19(1): 22-41.

Betz, Hans-Georg (2018) The radical right and populism. U: Rydgren, Jens (ur) *The Oxford handbook of the radical right*. (str. 139-164).

Brown, Katy i Mondon, Aurelien (2021) Populism, the media, and the mainstreaming of the far right: The Guardian's coverage of populism as a case study. *Politics* 41(3): 279-295.

Burger, John (2022) Why Catholic men around the world are 'rallying' behind the rosary. *Angelusnews.com*. 22. veljače 2023. <https://angelusnews.com/faith/trending-the-rosary/> Pristupljeno 18. lipnja 2023.

Caiani, Manuela i Della Porta, Donatella (2018) The radical right as social movement organizations. U: Rydgren, Jens (ur) *The Oxford handbook of the radical right*. (str. 468-496).

Clatterbaugh, Kenneth (2018) *Contemporary perspectives on masculinity: Men, women, and politics in modern society*. New York i London: Routledge.

Čepo, Dario (2017). Breeding grounds for Croatia's conservative social movements. U: Mujanović, Jasmin (ur.) *The democratic potential of emerging social movements in Southeastern Europe*. (str. 17-22).

Dragiewicz, Molly (2011) *Equality with a vengeance: Men's rights groups, battered women and antifeminist backlash*. Boston: Northeastern University Press.

Dragiewicz, Molly (2008) Patriarchy reasserted: fathers' rights and anti-VAWA activism. *Feminist Criminology* 3(2): 121-144.

Duhaček, Gordan (2023) Tko stoji iza klečavaca na Trgu bana Jelačića? *Index.hr*. 5. prosinac 2023. <https://www.index.hr/vijesti/clanak/tko-stoji-iza-klecavaca-na-trgu-bana-jelacica/2418047.aspx> Pristupljeno 18. lipnja 2023.

Ellinas, Antonis A. (2019) Media and the radical right. U: Rydgren, Jens (ur) *The Oxford handbook of the radical right*. (str. 389-410).

Eslen-Ziya, Hande i Bjørnholt, Margunn (2023) Men's rights activism and anti-feminist resistance in Turkey and Norway. *Social Politics* 30(1): 213-238.

Fairclough, Norman (1993) *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.

Gergorić, Maja (2020) Antirodni pokreti u 21. stoljeću. *Anali hrvatskog politološkog društva* 17(1): 149-167.

Golańska-Bault, Agnieszka (2022) Street prayers in Poland with Men's Rosary rallies every first Saturday of the month. *Visegradpost.com*. 18. ožujak 2022. <https://visegradpost.com/en/2022/03/18/street-prayers-in-poland-with-mens-rosary-rallies-every-first-saturday-of-the-month/> Posjećeno 10. srpanj 2023.

Graff, Agnieszka, Kapur, Ratna i Walters, Suzanna Danuta (2019) Introduction: Gender and the rise of the global right. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 44(3): 541-560.

Grzebalska, Weronika i Pető, Andrea (2018) The gendered modus operandi of the illiberal transformation in Hungary and Poland. *Women's Studies International Forum* 68: 164-172.

Kenny, Michael (2022) Mens' Rosary Crusade. *Catholicweekly.com.au*. 8. travanj 2022. <https://www.catholicweekly.com.au/mens-rosary-crusade/> Pristupljeno 18. lipnja 2023.

Kotwas, Marta i Kubik, Jan (2019) Symbolic thickening of public culture and the rise of right-wing populism in Poland. *East European Politics and Societies and Cultures* 33(2): 435-471.

Machin, David i Mayr, Andrea (2012) *How to do critical discourse analysis*. London: Sage.

McCurdy, Patrick (2012) Social movements, protest and mainstream media. *Sociology Compass* 6(3): 244-255.

Milardović, Anđelko (1987) Neokonzervativizam, nove desnice, desni radikalizam i stranci u zapadnoj Evropi. *Migracijske teme* 3(3-4): 261-274.

Minkenberg, Michael (2018) Religion and the radical right. U: Rydgren, Jens (ur) *The Oxford handbook of the radical right*. (str. 522-560).

Morgan, Michael, Shanahan, James i Signorielli, Nancy (2015) Yesterday's new cultivation, tomorrow. U: Wei, Ran (ur) *Advances in foundational mass communication theories*. (str. 170-195).

Mudde, Cas (2022) The far-right threat in the United States: A European perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 699(1): 101-115.

Muzevnibudite.com (2023) I ove subote muškarci mole krunicu u više od 10 hrvatskih gradova. *Muzevnibudite.com*. 29. lipnja 2023. <https://muzevnibudite.com/i-ove-subote-muskarci-mole-krunicu-u-vise-od-10-hrvatskih-gradova/> Pristupljeno 3. srpnja 2023.

Muzevnibudite.com (2023) Što javna molitva krunice jest, a što ona nije. *Muzevnibudite.hr*. 24. siječanj 2023. <https://muzevnibudite.com/sto-javna-molitva-krunice-jest-a-sto-ona-nije/> Pristupljeno 18. lipnja 2023.

O'Donnell, Jessica (2020) Militant meninism: the militaristic discourse of Gamergate and Men's rights activism. *Media, Culture & Society* 42(5): 654-674.

Peruško, Zrinjka (2022) Croatia. U: Newman, Nic i dr. (ur) *Reuters Institute digital news report*. (str. 70-71).

Peruško, Zrinjka i Vozab, Dina (2021) *Digitalne publike vijesti u Hrvatskoj 2017.-2021*. Zagreb: CIM - Centar za istraživanje medija i komunikacije, Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu.

Petričušić, Antonija, Čehulić, Mateja i Čepo, Dario (2017) Gaining political power by utilizing opportunity structures: An analysis of the conservative religious-political movement in Croatia. *Croatian Political Science Review* 54(4): 61-84.

Rydgren, Jens (2018) The radical right: An introduction. U: Rydgren, Jens (ur) *The Oxford handbook of the radical right*. (str. 22-39).

Schmitz, Rachel M. i Kazyak, Emily (2016) Masculinities in cyberspace: An analysis of portrayals of manhood in men's rights activist websites. *Social Sciences* 5(2): 1-16.

Van Dijk, Teun A. (2011) Discourse and ideology. U: Van Dijk, Teun A. (ur) *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. (str. 379-407).

Veljan, Nejra i Čehajić Čampara, Maida (2021) Rodne ideologije: kako ekstremisti iskorištavaju borbe za ženska prava i pokreću recipročnu radikalizaciju. *Atlantska inicijativa*.

Vuković, Milica (2014) Kritička analiza diskursa. U: Perović, Slavica (ur) *Analiza diskursa teorije i metode*. (str. 97-114).

PRILOZI

Popis članaka s Index.hr

DATUM	NASLOV	LINK
22.06.22.	U Zagrebu se sastali "katolički muškarci", plakat s konferencije ostavio ljude u čudu	https://www.index.hr/magazin/clanak/u-zagrebu-se-sastali-katolickei-muskarci-molili-kronicu-pa-raspravljali-o-braku/2374123.aspx
05.12.22.	Tko stoji iza klečavaca na Trgu bana Jelačića?	https://www.index.hr/vijesti/clanak/tko-stoji-iza-klecavaca-na-trgu-bana-jelacica/2418047.aspx
07.12.22.	Pitali smo katoličke muškarce u saboru što misle o klečavcima s Trga bana Jelačića	https://www.index.hr/vijesti/clanak/pitali-smo-katolicke-muskarce-u-saboru-sto-misle-o-klecavcima-s-trga-bana-jelacica/2418391.aspx
27.12.22.	Profesor teologije smatra da je "katolicima u Hrvatskoj onemogućeno javno djelovanje"	https://www.index.hr/vijesti/clanak/profesor-splitskog-kbfa-podrzava-klecavce-u-rh-se-provode-protubozji-zakoni/2424434.aspx
04.02.23.	UŽIVO Klečavci mole u centru Zagreba. Dočekao ih protuprosvjed, došao i Fred Matić	https://www.index.hr/vijesti/clanak/uzivo-klecavci-mole-u-centru-zagreba-docekao-ih-protuprosvjed-dosao-i-fred-matic/2435158.aspx
19.02.23.	Voditelj klečavaca: Nevjerojatno je da nas nazivaju radikalnima zato što molimo	https://www.index.hr/vijesti/clanak/voditelj-klecavaca-nevjerojatno-je-da-nas-nazivaju-radikalnima-zato-sto-molimo/2439543.aspx
24.02.23.	Čini se da se pojavio prvi biskup koji javno proziva klečavce s Trga	https://www.index.hr/vijesti/clanak/cini-se-da-se-pojavio-prvi-biskup-koji-javno-proziva-klecavce-s-trga/2441370.aspx
28.08.23.	Šibenske udruge: Zabranjen nam je prosvjed protiv klečavaca	https://www.index.hr/vijesti/clanak/sibenske-udruge-zabranjen-nam-je-prosvjed-protiv-klecavaca/2442251.aspx
04.03.23.	VIDEO Klečavci opet klečali na Trgu bana Jelačića. Fred Matić: Ovo izaziva jezu	https://www.index.hr/vijesti/clanak/uzivo-klecavci-opet-klece-na-trgu-bana-jelacica-fred-matic-ovo-izaziva-jezu/2443466.aspx
04.03.23.	VIDEO Klečavci s Trga: Obucite se normalno, nemojte izazivati. To je mala porukica	https://www.index.hr/vijesti/clanak/video-pricali-smo-s-klecavcima-obucite-se-normalno-nemojte-izazivati/2443598.aspx
01.04.23.	Bauk o klečavcima: Mnogi su podcjenjivali radikalne pokrete tijekom povijesti	https://www.index.hr/vijesti/clanak/bauk-o-klecavcima-mnogi-su-podcjenjivali-radikalne-pokrete-tijekom-povijesti/2451523.aspx
01.04.23.	FOTO Klečavci mole u Zagrebu, došli prosvjednici. Imaju puno transparenta	https://www.index.hr/vijesti/clanak/klecavci-su-jutros-na-trgu-bana-jelacica-doslo-dosta-prosvjednika-s-transparentima/2451471.aspx
01.04.23.	Sjećate se ovog tipa? Naravno da je danas molio s klečavcima	https://www.index.hr/magazin/clanak/sjecate-se-ovog-tipa-naravno-da-je-danas-molio-s-klecavcima/2451577.aspx

- 06.05.23.** Klečavci klečali u Zagrebu. Žena i starac se verbalno sukobili s prosvjednicom <https://www.index.hr/vijesti/clanak/klecavci-klecali-u-zagrebu-zena-i-starac-se-verbalno-sukobili-s-prosvjednicom/2460993.aspx>
- 08.05.23.** Nova snimka: Ovako su žene napale prosvjednicu protiv klečavaca dok je stizala na Trg <https://www.index.hr/vijesti/clanak/nova-snimka-ovako-su-zene-napale-prosvjednicu-protiv-klecavaca-dok-je-stizala-na-trg/2461404.aspx>
- 03.06.23.** Dok su molitelji klečali na Peristilu, svi prolaznici su gledali u ovu predivnu curu <https://www.index.hr/magazin/clanak/dok-su-molitelji-klecali-na-peristilu-svi-prolaznici-su-gledali-u-ovu-predivnu-curu/2468530.aspx>

Popis članaka s Jutarnji.hr

DATUM	NASLOV	LINK
02.12.22.	Umjetnica koja se borila protiv bećaraca kao rekciju na molitelje s Gospom poziva na kontraklečanje na Trgu	https://www.jutarnji.hr/kultura/art/umjetnica-koja-se-borila-protiv-becaraca-kao-rekciju-na-molitelje-s-gospom-poziva-na-kontraklecanje-na-trgu-15282045
03.12.22.	Jutarnji na Trgu s moliteljima i aktivistima: ‘Što se tu događa? Moli se, gospodo, moli se’	https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/jutarnji-na-trgu-s-moliteljima-i-aktivistima-sto-se-tu-dogada-moli-se-gospodo-moli-se-15282529
03.12.22.	Na Trgu bana Jelačića muškarci klečali i molili krunicu, a kontra njih - ‘Tiha misa’! Pogledajte prizore	https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/na-trgu-bana-jelacica-muskarci-klecali-i-molili-krunicu-a-kontra-njih-tiha-misa-pogledajte-prizore-15282427
04.02.23.	‘Prosvjed ‘molitelja’ na Trgu trebao je biti zabranjen! Znete li tko stoji iza tih ljudi i što im je cilj?’	https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/prosvjed-molitelja-na-trgu-trebao-je-bit-zabranjen-znete-li-tko-stoji-iza-tih-ljudi-i-sto-im-je-cilj-15302513
04.02.23.	Dočekali molitelje, a onda je kolona krenula prema Tkalci: ‘Hoćete da postanemo Poljska?’	https://www.jutarnji.hr/kultura/art/docekali-molitelje-a-onda-je-kolona-krenula-prema-tkalci-hocete-da-postanemo-poljska-15312063
04.03.23.	Katolici došli klečati na prazni splitski Peristil, ali tamo ih je dočekao transparent s jasnom porukom	https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/katolici-dosli-klecati-na-prazni-splitski-peristil-ali-tamo-ih-je-docekao-transparent-s-jasnom-porukom-15312103
01.04.23.	Bauk: Mnogi su tijekom povijesti podcjenjivali radikalne ekstremističke pokrete; Borzan: Ne želimo poljski scenarij u Hrvatskoj	https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/bauk-mnogi-su-tijekom-povijesti-podcjenjivali-radikalne-ekstremisticke-pokrete-borzan-ne-zelimo-poljski-scenarij-u-hrvatskoj-15321606
01.04.23.	Dok su muškarci klečali i molili na Peristilu, ova je žena stala između njih i izvela svoj performans	https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/dok-su-muskarci-klecali-i-molili-na-peristilu-ova-je-zena-stala-izmedu-njih-i-izvela-svoj-performans-15321611
01.04.23.	Molitelji opet kleče na Trgu, stigli prosvjednici, ali i poznata lica iz SDP-a: ‘Je li ovo dovoljno čedno?’	https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/molitelj-i-opet-klece-na-trgu-stigli-prosvjednici-ali-i-poznata-lica-iz-sdp-a-je-li-ovo-dovoljno-chedno-15321538

- 01.04.23.** ‘Jedva sam se uspio oduprijeti svim tim ženama koje su me požudno gledale. Svejedno, zabranimo im vožnju‘ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/zagreb/jedva-sam-se-usprio-oduprijeti-svim-tim-zenama-koje-su-me-pozudno-gledale-svejedno-zabranimo-im-voznju-15321662>
- 06.05.23.** Ova je žena stala pred molitelje na Trgu, stariji muškarac verbalno ju je napao <https://www.jutarnji.hr/vijesti/zagreb/ova-je-zena-stala-pred-molitelje-na-trgu-stariji-muskarac-verbalno-ju-je-napao-15333039>
- 06.05.23.** Umjetnica je i danas bila na Trgu bana Jelačića, nastavlja performans protesta protiv onih koji kleče na trgu <https://www.jutarnji.hr/kultura/art/umjetnica-je-i-danas-bila-na-trgu-bana-jelacica-nastavlja-performans-protesta-protiv-onih-koji-klece-na-trgu-15333026>
- 06.05.23.** "Nećemo dopustiti da nam zabrane pobačaj, u Poljskoj žene umiru zbog toga" <https://www.jutarnji.hr/kultura/art/necemo-dopustiti-da-nam-zabrane-pobacaj-u-poljskoj-zene-umiru-zbog-toga-15342388>
- 03.06.23.** Molitelji opet okupirali trg, okupljaju se i sve glasniji prosvjednici: ‘Uklonite te muškarce na koljenima‘ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/zagreb/molitelji-opet-okupirali-trg-okupljaju-se-i-sve-glasniji-prosvjednici-uklonite-te-muskarce-na-koljenima-15342371>
- 01.06.23.** Arijana Lekić Fridrih za nadolazeću ‘Tihu misu‘ na Trgu postavlja instalaciju na poljskom i hrvatskom jeziku <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/arijana-lekic-fridrih-za-nadolazecu-tihu-misu-na-trgu-postavlja-instalaciju-na-poljskom-i-hrvatskom-jeziku-15341718>

Popis članaka s 24sata.hr

DATUM	NASLOV	LINK
03.12.22.	Molitelji opet klečali na Trgu. Vice Batarelo: Agresivni woke sekularisti su na aparatima	https://www.24sata.hr/news/molitva-muske-krunice-u-zagrebu-okupilo-se-oko-300-molitelja-i-devet-prosvjednika-877372
03.12.22.	Prosvjed protiv klečanja na Trgu: 'To je skupina muškaraca koja nema veze s religijom'	https://www.24sata.hr/news/prosvjed-protiv-klecanja-na-trgu-to-je-skupina-muskaraca-koja-nema-veze-s-religijom-877414
13.01.23.	Tko su molitelji i tko stoji iza njih? 'Žene svojim odijevanjem izazivaju grijeh kod muških'	https://www.24sata.hr/news/tko-su-molitelji-i-tko-stoji-iza-njih-zene-svojim-odijevanjem-izazivaju-grijehe-kod-muskih-885133
04.02.23.	Molitelji će opet klečati na Trgu za čednost. No ovaj put dočekat će ih prosvjed Ženske mreže	https://www.24sata.hr/news/molitelji-ce-opet-klecati-na-trgu-za-cednost-no-ovaj-put-docekat-ce-ih-prosvjed-zenske-mreze-889489
04.02.23.	Matić: Pored toliko žena koje u Hrvatskoj prebijaju i ubijaju ovima je briga njihova odjeca	https://www.24sata.hr/news/matic-pored-toliko-zena-koje-u-hrvatskoj-prebijaju-i-ubijaju-njima-je-briga-njihova-odjeca-889502
04.03.23.	Ponovno kleče na trgovima hrvatskih gradova: Mole ljude da mole za uspjeh molitve	https://www.24sata.hr/news/ponovno-klece-na-trgovima-hrvatskih-gradova-mole-ljude-da-mole-za-uspjeh-molitve-895211
04.03.23.	Matić o moliteljima: Suknja nije poziv na silovanje, a ako imaju problema, postoji masturbacija	https://www.24sata.hr/news/matic-o-moliteljima-suknja-nije-poziv-na-silovanje-a-ako-imaju-problema-postoji-masturbacija-895372
04.03.23.	Splitski 'gerilci': Ovo je naša poruka klečavcima na Peristilu	https://www.24sata.hr/news/splitski-gerilci-ovo-je-nasa-poruka-klecavcima-na-peristilu-895399
01.04.23.	Molitelji opet kleče u Zagrebu, ali i na trgovima devet gradova	https://www.24sata.hr/news/molitelji-opet-klece-u-zagrebu-ali-i-na-trgovima-devet-gradova-901365
01.04.23.	Bauk: 'Apsurdno je da pjevaju 'Rajska djevo kraljice Hrvata, predlažem da koriste sluškinjo'	https://www.24sata.hr/news/bauk-na-trgu-protiv-klecatelja-apsurdno-je-da-oni-pjevaju-rajska-djevo-kraljice-hrvata-901391

06.05.23.	Molitelji kleče na Trgu bana Jelačića, prosvjednici ih ometali	https://www.24sata.hr/news/molitelji-klecali-na-trgu-bana-jelacica-prosvjednici-ih-ometali-908514
06.05.23.	Pogledajte žustru raspravu na Trgu: 'Pa hoće li mi ovi govoriti kako da mi se kćeri odijevaju?!'	https://www.24sata.hr/news/video-zustra-rasprava-na-trgu-zar-ce-oni-mojim-kcerima-reci-kako-ce-se-morati-oblaciti-908537
03.06.23.	FOTO Pred 'klečavce' u Osijeku stale prosvjednice, izrazile stav brojnim transparentima	https://www.24sata.hr/news/foto-pred-klecavce-u-osijeku-stale-prosvjednice-izrazile-stav-brojn timer-transparentima-914467
03.06.23.	Prosvjednice na Trgu poručile 'klečavcima': 'Nećemo pristati na kršenje ljudskih prava!'	https://www.24sata.hr/news/prosvjednice-na-trgu-porucile-klecavcima-necemo-pristati-na-kršenje-ljudskih-prava-914428
03.06.23.	FOTO Muškarci u Osijeku i Zadru klečali i molili za domovinu, život u predbračnoj čistoći...	https://www.24sata.hr/news/foto-muskarci-u-osijeku-i-zadru-klecali-i-molili-za-domovinu-zivot-u-predbracnoj-cistoci-914471

Popis članaka s Večernji.hr

DATUM	NASLOV	LINK
05.11.22.	VIDEO/FOTO Muškarci jutros ponovno klečali na Trgu i molili čednost i da budu autoriteti	https://www.vecernji.hr/zagreb/video-foto-muskarci-jutros-ponovno-klecali-na-trgu-i-molili-chednost-i-da-budu-autoriteti-1631113
01.12.22.	Organizator molitve krunice: 'Ukinuli su mi broj jer tvrde da su nam poruke teroristička prijetnja?!'	https://www.vecernji.hr/vijesti/organizator-molitve-krunice-tvrde-sms-vise-ne-mogu-poslati-broj-mi-je-trajno-suspendiran-s-obzirom-na-teroristicku-prijetnju-1638444
03.12.22.	Muškarcima koji su molili krunicu pridružile se i žene: Molilo se za domovinu, mir i obraćenje hrvatskog naroda	https://www.vecernji.hr/vijesti/muskarcima-koji-su-molili-krunicu-pridruzile-se-i-zene-1638959
03.12.22.	UŽIVO Muškarci mole krunicu u Zagrebu, paralelno se odvija participativni performans	https://www.vecernji.hr/vijesti/uzivo-muskarci-mole-krunicu-u-zagrebu-paralelno-se-odvija-participativni-performans-1638833
31.01.23.	Organizatori se ograđuju od provokatora s ideološki nepoželjnim obilježjima	https://www.vecernji.hr/vijesti/organizatori-se-ograduju-od-provokatora-s-ideoloski-nepozeljnim-obiljezjima-1653495
07.01.23.	Kamera joj nije mogla odoljeti: Simpatična njuškica ukrala je pažnju na molitvi u centru Zagreba	https://www.vecernji.hr/zagreb/kamera-joj-nije-mogla-odoljeti-simpatyczna-njuskica-ukrala-je-paznju-na-molitvi-u-centru-zagreba-1647530
07.01.23.	Muškarci i u 2023. kleče na Trgu moleći da žene budu čedne, a oni autoriteti u katoličkom braku	https://www.vecernji.hr/zagreb/video-muskarci-i-u-2023-klece-na-trgu-moleci-da-zene-budu-chedne-a-oni-autoriteti-u-katolicckom-braku-1647415
25.02.23.	Nisam govorio protiv molitelja na Trgu, samo sam citirao Evanđelje!	https://www.vecernji.hr/vijesti/nisam-govorio-protiv-molitelja-na-trgu-samo-sam-citirao-evandelje-1659827
04.02.23.	Muškarci opet mole u hrvatskim gradovima, organiziran protuprosvjed žena u Zagrebu	https://www.vecernji.hr/vijesti/muskarci-opet-mole-u-hrvatskim-gradovima-organiziran-protuprosvjed-zena-u-zagrebu-1654507
04.03.23.	Na trgovima hrvatskih gradova molili krunicu, na molitvu pozvali i one koji ne mogu doći	https://www.vecernji.hr/vijesti/muskaraci-u-zagrebu-i-ostalim-gradovima-na-molitvu-1654507

pozivaju-i-one-koji-ne-mogu-doci-osobno-1661575

01.04.23.	UŽIVO Molitelji se opet okupili i kleče na Trgu, prosvjednici ih ometaju sirenama	https://www.vecernji.hr/zagreb/molitelji-se-okupljaju-na-zagrebackom-trgu-najavljen-i-prosvjed-1668950
01.04.23.	Član Radničke fronte o sirenama kojima su ometali molitelje: 'Protivimo se svemu za što se oni zalažu'	https://www.vecernji.hr/zagreb/ljudi-koji-prisustvuju-ovakvim-skupovima-predstavljaju-sve-od-cega-mi-zelimo-ovo-drustvo-odmaknuti-1668973
01.04.23.	Čovjek pored molitelja tražio zaštitu muškaraca: 'Žene se naprosto ne mogu kontrolirati'	https://www.vecernji.hr/vijesti/covjek-pored-molitelja-trazio-zastitu-muskaraca-zene-se-naprosto-ne-mogu-kontrolirati-1669029
06.05.23.	VIDEO Molitelji ponovo kleče na glavnom zagrebačkom trgu: Prosvjednici ih ometali bukom	https://www.vecernji.hr/zagreb/video-molitelji-ponovo-klece-na-glavnom-zagrebackom-trgu-1677836
06.05.23.	VIDEO Muškarac se obrušio na molitelje: 'Imam dvije kćeri. Oni će im govoriti kako se obući? To je nepojmljivo'	https://www.vecernji.hr/zagreb/video-muskarac-se-obrusio-na-molitelje-imam-dvije-kceri-oni-ce-im-govoriti-kako-se-obuci-to-je-nepojmljivo-1677890
06.05.23.	VIDEO Pogledajte trenutak kada je fotoreporteru na Trgu žena skoro iz ruku izbila fotić	https://www.vecernji.hr/zagreb/video-pogledajte-trenutak-kada-je-fotoreporteru-na-trgu-zena-skoro-iz-ruku-izbila-fotic-1677848
03.06.23.	FOTO Prosvjednici protiv molitelja: 'Upozoravamo na organiziranu i plaćenu kampanju'	https://www.vecernji.hr/vijesti/foto-okupili-su-se-i-prosvjednici-postavili-instalaciju-na-hrvatskom-i-poljskom-jeziku-1684983
03.06.23.	Molitelji se ponovno okupljaju na zagrebačkom glavnom trgu, došli i prosvjednici	https://www.vecernji.hr/vijesti/molitelji-se-i-danas-okupljaju-na-zagrebackom-glavnom-trgu-najavljen-i-protuprosvjed-1684954
30.06.23.	Molitelji ponovno dolaze na Trg bana Jelačića. Organizatori im poslali posebno upozorenje	https://www.vecernji.hr/zagreb/molitelji-ponovno-dolaze-na-trg-bana-jelacica-organizatori-im-poslali-posebno-upozorenje-1691588

Popis članaka s Dnevno.hr

DATUM	NASLOV	LINK
18.06.22.	POČELO JE! Ispred katedrale muškarci na koljenima molili Gospi za obraćenje naroda i muškaraca - Dnevno.hr	https://www.dnevno.hr/vjera/pocelo-je-ispred-katedrale-muskarci-na-koljenima-molili-gospi-za-obracenje-naroda-i-muskaraca-1980942/
05.11.22.	TKO SU ONI? Ponovno, moćni prizori u Zagrebu: Stotine muškaraca u molitvi za obraćenje, protiv bluda i pobačaja! - Dnevno.hr	https://www.dnevno.hr/vjera/tko-su-oni-ponovno-mocni-prizori-u-zagrebu-stotine-muskaraca-u-molitvi-za-obracenje-protiv-bluda-i-pobacaja-2047375/
02.12.22.	MOLITELJIMA S TRGA STIŽE 'KONKURENCIJA!' Sutra će se sudariti na Trgu bana Jelačića: Hoće li im ovo pomrsiti planove? - Dnevno.hr	https://www.dnevno.hr/vijesti/moliteljima-s-trga-stize-konkurencija-sutra-ce-se-sudariti-na-trgu-bana-jelacica-hoce-li-im-ovo-pomrsiti-planove-2060141/
03.12.22.	OVO JE ŽENA KOJA USTAJE PROTIV MOLITELJA! I Oluja joj je mrska: 'Čini mi se da se opet spremamo za rat, to je pokazivanje sile i manipulacija' - Dnevno.hr	https://www.dnevno.hr/vijesti/ovo-je-zena-koja-ustaje-protiv-molitelja-i-oluja-joj-je-mrska-cini-mi-se-da-se-opet-spremamo-za-rat-to-je-pokazivanje-sile-i-manipulacija-2060308/
04.03.23.	RUŽE ZA ZAGORKU I 'TIHA MISA'! Molitelji dobili upozorenje organizatora, pridružile im se i žene, mole izvan ograde	https://www.dnevno.hr/vijesti/ruze-za-zagorku-i-tiha-misa-molitelji-dobili-upozorenje-organizatora-pridruzile-im-se-i-zene-mole-izvan-ograde-2106146/
01.04.23.	'UPAKIRANI GOVOR MRŽNJE': Glumica stala pred molitelje, pažnju privukla kišobranom sa simboličnim natpisom	https://www.dnevno.hr/magazin/upakirani-govor-mrznje-glumica-stala-pred-molitelje-paznju-privukla-kisobranom-sa-simbolicnim-natpisom-2119948/
06.05.23.	PRVI NEREDI TIJEKOM MOLITVE NA TRGU! Odjednom je nastao kaos, padaju teške riječi: 'Sve je to proketo'	https://www.dnevno.hr/vijesti/prvi-neredi-tijekom-molitve-na-trgu-odjednom-je-nastao-kaos-padaju-teske-rijeci-sve-je-to-proketo-2138825/

SAŽETAK

Rad se bavi odnosom hrvatskih online medija prema konzervativnim idejama koje promiču članovi pokreta Muževni budite. Ovi aktivisti za muška prava predstavljaju novost u hrvatskom javnom prostoru ne samo zbog ideja, nego i zbog načina prosvjedovanja – ritualiziranih javnih molitvi. Zato je bitno istražiti kako ih predstavljaju i doživljavaju mediji. Rad to otkriva ispitujući stavove i sudjelovanje u *mainstreamingu* ideja tog pokreta pet online medija (Index.hr, Jutarnji.hr, 24sata.hr, Večernji.hr, Dnevno.hr). Metoda istraživanja je kritička analiza diskursa koja nudi korisne alate za otkrivanje stavova u medijskim tekstovima. Istraživanje je utvrdilo da Index.hr i Jutarnji.hr prema aktivizmu dijele negativan stav, a 24sata.hr, Večernji.hr i Dnevno.hr pozitivan. Svi mediji sudjelovali su u *mainstreamingu* konzervativnih ideja. Rad je ovime otvorio temu medijskog izvještavanja o aktivizmu za muška prava u Hrvatskoj te pokazao otvorenost hrvatskih medija prema *mainstreamingu* tih ideja, ali uz ideološku pristranost.

Ključne riječi: aktivizam za muška prava, Muževni budite, *mainstreaming*, kritička analiza diskursa, hrvatski online mediji

SUMMARY

The paper deals with the attitude of Croatian online media towards conservative ideas that are promoted by members of the “Be Manly” movement. These men's rights activists represent a novelty in Croatian public space not only because of their ideas, but also because of the way they protest – performing ritualized public prayers. Thus, it is important to research how they are represented and perceived by media. The paper reveals this by examining the attitudes and participation in mainstreaming of the ideas of the movement in five online media (Index.hr, Jutarnji.hr, 24sata.hr, Večernji.hr, Dnevno.hr). The research method is critical discourse analysis, which offers useful tools for discovering attitudes in media texts. The research has found that Index.hr and Jutarnji.hr share a negative attitude towards the activism, while 24sata.hr, Večernji.hr and Dnevno.hr share a positive attitude. All media participated in mainstreaming of conservative ideas. Thereby, the paper has opened up the topic of media reporting on men’s rights activism in Croatia and has shown the openness of the Croatian media towards mainstreaming those ideas, but with an ideological bias.

Key words: men’s rights activism, Be Manly, mainstreaming, critical discourse analysis, Croatian online media